

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra germanistiky

Studijní program: Učitelství pro 2.stupeň základní školy

Studijní obor: Německý jazyk – anglický jazyk

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Analýza porozumění a interpretace textu
žáky osmých a devátých tříd základní školy**

Analysis of reading comprehension and text
explication by pupils of eight and ninth grade of basic
school

Knihovna JU - PF

3 1 1 5 1 7 1 5 4 1

Vedoucí diplomové práce:

PaedDr. Hana Andrášová, Ph.D.

Autor:

Kristýna Šíchová

2005

Prohlašuji, že jsem pracovala samostatně a že všechny převzaté informace z pramenů a literatury jsem řádně označila v poznámkách.

V Praze dne 12.července 2005

Kristýna Píchorá

ANOTACE

Tématem této diplomové práce je čtení s porozuměním a schopnost interpretace německého textu žáky osmých a devátých ročníků základních škol.

První část práce je věnována teoretickému úvodu do problematiky čtení s porozuměním v cizím jazyce. Jsou vysvětleny základní pojmy, je nastíněn vztah čtení k jiným řečovým dovednostem a jazykovým prostředkům.

Hlavní část práce je věnována výzkumnému šetření, které jsem provedla na deseti českých základních školách. Výzkum zjišťoval, jak jsou žáci v posledních ročnících školní docházky schopni porozumět a interpretovat německý text. Zaměřila jsem se také na různé faktory, které ovlivňují jejich úspěšnost.

V závěrečné části práce jsem analyzovala běžné učebnice německého jazyka používané na základních školách z hlediska textů a cvičení spojených s procvičováním čtení s porozuměním. Dále jsem nabídla další alternativy učebnic a textů z jiných zdrojů, jako jsou časopisy a internet. Na závěr jsem z těchto textů několik vybrala a navrhla, jak s nimi pracovat ve vyučovacích hodinách.

SUMMARY

The theme of this thesis is reading comprehension and the ability to explicate a German text by pupils of eight and ninth grade of basic schools.

The first part of this thesis is concerned with a theoretical introduction of the issue of reading comprehension in a foreign language. Main terms are explained and the relationship of reading to other language skills is outlined.

However the main part of the thesis is concerned with a research which was carried out at ten grammar schools in Czech republic. The research wants to find out how well the pupils in last two grades at grammar schools are able to comprehend and to interpret German texts. I focused on various factors that affect their performance.

In final part I have analysed common German textbooks used at grammar schools in Czech Republic from the point of view of reading and connected exercises. I offered other alternatives of textbooks and other materials which can be used for practising reading comprehension.

Příloha k protokolu o SZZ č.....
Vysoká škola: PF JU Čes.Budějovice
Katedra:germanistiky
Datum odevzdání posudku diplomové práce:
3.1.2006

Diplomant: Kristýna Šíchová

Aprobace: AJ-NJ/ZŠ

~~Recenzent*)~~

Vedoucí*) diplomové práce

PaedDr.Hana Andrášová,Ph.D.

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Analýza porozumění a interpretace textu žáky osmých a devátých tříd základní školy

(téma)

Cílem diplomové práce Kateřiny Šíchové bylo realizovat výzkum v oblasti porozumění a interpretace textu žáky osmých a devátých tříd základní školy. V úvodu práce se diplomantka zabývá obecnou charakteristikou receptivní řečové dovednosti čtení s porozuměním. Vychází při tom převážně z české odborné literatury a předkládá také díky tomu poněkud tradiční pohled na celou problematiku.

Těžiště práce se proto přenáší na samotný výzkum. Diplomantka si vypracovala vlastní metodiku a vytýčila si několik hypotéz, které se pokusila prokázat či vyvrátit. Oslovila celkem 10 základních škol. Učitelům i žákům položila řadu otázek, ze kterých poté vychází i ve stručné charakteristice výuky. Nedochozí k objevným závěrům, pouze potvrzuje známé pravdy. Za kámen úrazu považuje učebnice, podle kterých se u nás běžně vyučuje. S jejich hodnocením lze souhlasit, i když opět neobsahuje nic nového.

Vyvrcholením práce tak je až vlastní didaktizace textů, při níž se diplomantka měla pokusit nastínit možné cesty k úspěšnému osvojování dovednosti čtení s porozuměním. Vybrala dva druhy textů – inzeráty a souvislý monologický text a navrhla metodický postup. Bohužel však už nepřistoupila k ověření svých návrhů v praxi, a tedy ani k jejich vyhodnocení. Jednu z nejdůležitějších fází práce nerealizovala a nemohla z ní vyvodit žádné závěry.

K obhajobě tak diplomantka předkládá konvenční práci, která sice neobsahuje chyby a nedostatky závažného charakteru, není čistě kompilativní a nabízí vlastní metodiku výzkumu, nepřináší ale ani nový pohled na danou problematiku.

Po formální stránce práce odpovídá nárokům na ni kladeným, je zpracována pečlivě a graficky zajímavě.

Diplomovou práci Kristýny Šíchové doporučuji k obhajobě.

-dobře-

Návrh na klasifikaci diplomové práce:

A. Andulová

podpis vedoucí diplomové práce

3.1.

V Českých Budějovicích dne 2006.....

Stupeň kvalifikace	výborně	velmi dobře	dobře	nevyhově
--------------------	---------	-------------	-------	----------

Obsah

1.Úvod	3
2. Teorie čtení	5
2.1. Co je čtení v cizím jazyce?	5
2.2. Jazykové prostředky a dílčí řečové dovednosti	7
2.3. Čtení jako cíl a prostředek ve výuce cizích jazyků	8
2.4. Proces čtení	9
2.5. Typologie čtení	11
2.5.1 Tiché a hlasité čtení	11
2.5.2 Typologie čtení z hlediska realizace komunikativního cíle	12
2.6. Čtecí strategie	13
2.6.1 Čtecí strategie na úrovni textu	14
2.6.2 Čtecí strategie na úrovni věty	14
2.6.3 Čtecí strategie na úrovni slova	15
3. Metodika výzkumu	16
3.1. Cíl výzkumu	16
3.2. Cílové skupiny	16
3.3. Volba textu	17
3.3.1 Obtížnost textu	17
3.3.2 Věk a zájmy respondentů	18
3.4. Metody výzkumu	19
3.5. Sestavování dotazníků	19
3.6. Sestavování testu na čtení s porozuměním	19
3.6.1 Validita testu	20
3.6.2 Objektivita testu	20
3.6.3 Spolehlivost testu	20
3.6.4 Praktičnost testu	21
3.7. Metodika práce s testem	21
3.7.1 Úvod do tématu a odlehčení textu	21
3.7.2 Vlastní test	22
3.7.3 Evaluace	22

4. Průběh a výsledky výzkumu	23
4.1. ZŠ Zlonice	23
4.2. ZŠ Kynšperk nad Ohří	24
4.3. 2.ZŠ Rakovník	26
4.4. 7.ZŠ Kolín	28
4.5. 4.ZŠ Kladno	29
4.6. ZŠ Jih, Hradec Králové	31
4.7. ZŠ Čechova, České Budějovice	32
4.8. ZŠ Ústavní, Praha 8	34
4.9. ZŠ Hostivař, Praha 10	35
4.10. ZŠ Olešská, Praha 10	37
4.11. Shrnutí výsledků výzkumu	39
5. Návrhy na řešení stávající situace	42
5.1. Učebnice německého jazyka používané na ZŠ	42
5.1.1 Heute haben wir Deutsch-Kouřimská, M. a kol.	42
5.1.2 Němčina pro ZŠ – Maroušková, M. a kol.	43
5.1.3 Wer? Wie? Was? – Vieth, T. a kol.	44
5.2. Jiné alternativy učebnic	45
5.2.1 Spaß mit Max – Lenčová, I. a kol.	45
5.2.2 Pingpong Neu – Kopp G., Frölich K.	46
5.3. Další zdroje textů pro hodiny němčiny	47
5.3.1 Časopis Hurra!	48
5.3.2 Deutsch mit Spaß	48
5.3.3 Další materiály	49
5.4. Didaktizace textů	49
5.4.1 Anzeigen	49
5.4.2 Weg mit den Blechdosen!	51
6. Závěr	53
7. Zusammenfassung	55
8. Seznam použitých pramenů a literatury	58
Seznam příloh	60

1. Úvod

Čtení patří spolu s poslechem, psaním a mluvením ke čtyřem základním řečovým dovednostem, a to nejen v cizím jazyce, ale i v jazyce mateřském. V dnešní době lze pozorovat, že děti a mladiství stále méně často sáhnou po knize a čtou. Tento trend negativně ovlivňuje rozvoj slovní zásoby a vyjadřovací schopnosti nejen v rodném jazyce, ale i v cizí řeči, které se učí. Není neobvyklé, že žáci nejsou schopni rozvinout a používat čtecí strategie při čtení v cizím jazyce, protože se tomu nenaučili ani ve své mateřštině.

Nedá se však říct, že by chyba byla jen na straně žáků a jejich nezájmu o čtení jako takové. Učitelé na školách čtení často podceňují. Hlasité čtení je upřednostňováno před čtením tichým a není výjimkou, že se hlasitého čtení používá na procvičování výslovnosti. Tento přístup je odtržen od reality a není se proto čemu divit, že žáci nejsou ke čtení motivováni a že pro ně nemá takový význam, jaký by mít mělo.

Tato práce se bude zabývat jednou z klíčových řečových dovedností, a to čtení s porozuměním. Tato dovednost bude uvedena teoreticky v první části práce a následovně i otestována v praxi, kterou se bude zabývat část druhá. V druhé části však nebudu jen testovat čtecí dovednosti v německém jazyce u žáků osmých a devátých tříd, ale chci hlavně najít důvody, proč byli někteří v porozumění a interpretaci textu úspěšnější než ostatní a naopak. Proto se také budu zabývat různými faktory, které ovlivňují motivaci ke čtení a porozumění textu. Má práce bude založena na výzkumu, ve kterém budu nejen zjišťovat čtecí dovednosti žáků osmých a devátých tříd a jejich motivovanost ke čtení jako takovému, ale i kvalitu pedagogů a kvalitu jejich výuky. Výzkum bude proveden v deseti městech různé velikosti, která se bude pohybovat od více jak miliónové Prahy až po provinční města jen s několika tisíci obyvatel. Předpokládám, že v provinčních, menších městech bude kvalita výuky, a tudíž i kvalita čtecích dovedností žáků

nižší, než ve městech větších, ve kterých existuje mezi školami určitá konkurence, která přispívá ke snaze zaměstnávat kvalitnější pedagogy. Nehledě k tomu, že žáci mají více možností, jak se jazykově vzdělávat i po vyučování, a také větší šanci potkat zahraniční turisty, se kterými mohou použít své řečové dovednosti v praxi. Cílem této práce je ověření téze, že ve větších městech je vyučování cizích jazyků kvalitnější, protože zde jsou ve větším poměru zastoupeni učitelé, kteří mají nejen lepší vzdělání, ale i lepší podmínky pro výuku.

Práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol - 1. Teorie čtení, 2. Metodika výzkumu, 3. Výzkum a reflexe výzkumu, 4. Návrhy na řešení stávající situace.

První část bude věnována teorii čtecích dovedností. Budou definovány termíny spojené s touto problematikou, které budou dále užívány i v následujících kapitolách.

Ve druhé části bude popsán proces tvoření testů a dotazníků, práce s nimi a cílové skupiny výzkumu.

V části třetí bude referováno o vlastním průběhu testování a o výsledcích výzkumu.

V poslední kapitole budou podle výsledků výzkumu předloženy různé alternativy řešení, jak by se čtení dalo zatraktivnit, aby bylo pro žáky zajímavějším a zábavnějším, aby se pro ně stalo motivací a ne odrazením, protože tato dovednost hraje velice důležitou roli nejen při vyučování cizích jazyků, ale i v lidském životě jako takovém.

2. Teorie čtení

Čtení je spolu s poslechem řazeno k receptivním řečovým dovednostem, protože žáci sami nic nevytvářejí, nepracují aktivně. Toto zařazení je pravdivé jen částečně. Čtení a porozumění textu je velice aktivní proces, při kterém je nutno zcela vědomě používat četné strategie, aby bylo dosaženo požadovaného cíle.

Tato kapitola se bude věnovat čtení ze stránky teoretické.

2.1. Co je čtení v cizím jazyce?

„Nejjednodušeji je možno řečovou dovednost čtení definovat jako dovednost číst cizojazyčný text a chápat jeho myšlenkový obsah, popř. jako dovednost recipovat cizojazyčný písemný text s porozuměním. Je ovšem žádoucí uvedené definice čtení doplnit v tom smyslu, že komunikativní záměr čtoucího zpravidla nespočívá pouze v získání informace obsažené v daném textu, ale zároveň též v jejím aktivním zpracování, čímž se rozumí jak výběr, utřídění a porovnání určitých faktů, názorů a stanovisek, tak i jejich zhodnocení a ocenění z hlediska příjemce (dekódovače) příslušné informace.“¹

Z této definice je patrné, že při čtení nejde jen o to, znát sumu jazykových prostředků, jako jsou gramatika, výslovnost a slovní zásoba, a následovně ji zcela mechanicky aplikovat na čtený text. Čtenář musí být schopen v textu obsaženou informaci zpracovat, třídit a dál s ní nakládat podle vlastní potřeby tak, aby dosáhl komunikativního cíle čtení. I přes tento aktivní proces, který čtení s porozuměním jistě vyžaduje, je tato dovednost řazena spolu s poslechem mezi řečové dovednosti pasivní. Čtení a poslech mají na jedné straně některé rysy společné (např. čtenář nebo posluchač text, ať už tištěný nebo mluvený, recipuje a sám nemusí nic produkovat; k

¹ Purm, R.: Čtení v cizím jazyce. Cizí jazyky č.5-6/93-94, s.163.

vyučování poslechu a čtení se v hodinách cizího jazyka používají podobné metody a aktivity apod.), ale na straně druhé se v mnohém liší. V následující tabulce jsou obě dovednosti srovnány.

Čtení	Poslech
Řeč	
Většinou promyšlená, dobře zformulovaná	Často spontánní, „chybná“
Komplexní větná stavba (hypotaxe)	Jednoduchá větná stavba (parataxe)
Nezávislá na momentální situaci čtenáře	Závislá na momentální situaci posluchače
Pomocné prostředky při členění textu	
Mezery mezi slovy	Pomlky mezi skupinami slov
Interpunkční znaménka	Pomlky na konci vět.
Odstavce v textu	Pomlky při nových myšlenkových krocích
Text je rozčleněn, segmentován: psaní velkých a malých písmen, struktura, vizuální zvýraznění (velikost písma)	Nerozčleněný proud hlásek musí být strukturován: výška hlasu, hlasitost, přízvuk (u slova) a intonace (ve větě) tomu napomáhají. Mimika a gestikulace pomáhají jen v reálných situacích.
Vizualizace	Zvuky
Rozvržení textu napomáhá při vytváření hypotéz	Vytváření hypotéz na základě hlasu, zvuků apod.
Proces	
Rytmus a tempo si čtenář může stanovit; čas hraje podřadnou roli	Rytmus a tempo jsou dané; časový faktor je rozhodující
Všechny informace jsou stále přítomny	Informace je přítomna jen v určitém okamžiku
Text nebo jeho části může být čten vícekrát	Text nebo jeho části je zpravidla slyšen jen jednou

Čtenář se může zdržet u některé části textu	Posluchač musí text sledovat
Text může být (nejdříve) zběžně přečten	Text se nedá zběžně projít

(podle Dahlhaus, B.: *Fertigkeit Hören*. Berlin, Langenscheidt, 1994, s.55.)

Z předchozího srovnání vyplývá, že čtení cizojazyčného textu je aktivita snadnější než poslech. Grafická podoba textu poskytuje mnohem větší přehlednost a zřetelnost, čtenář má možnost volit si sám tempo čtení a vracet se k obtížnějším místům textu, používat slovník apod., což mu poslech neumožňuje.

Je také nutno poznamenat, že ti, kteří se cizímu jazyku učí, mají více možností setkat se s texty psanými než s mluveným slovem. Je sice pravda, že po politickém převratu v listopadu 1989, mají lidé více možností setkat se s rodilými mluvčími, ať už jsou to turisté v České republice nebo turisté v zahraničí, ale stále převažuje psaný text nad mluveným slovem.

2.2. Jazykové prostředky a dílčí řečové dovednosti

„Z oblasti jazykových prostředků jsou jakožto integrální komponenty ve struktuře komplexní řečové dovednosti čtení zastoupeny především lexikální a gramatické návyky a dovednosti.“²

Osvojení mluvnice a slovní zásoby je nezbytné k realizaci čtení s porozuměním. V těchto dvou případech se však jedná jen o osvojení pasivní.

Při čtení hlasitém je potřeba aktivně si osvojit také fonetickou stránku jazyka. Toto do určité míry platí také pro čtení tiché, a to v souvislosti s tzv. vnitřní artikulací. Vnitřní artikulace je jev, při kterém čtoucí v duchu vyslovuje slova. Vnitřní artikulace se vyskytuje

² Purn, R.: Čtení v cizím jazyce. Cizí jazyky č.5-6/93-94, s.163.

u dětí, které se učí číst ve svém mateřském jazyce, ale také u lidí, kteří mají nižší znalost jazyka cizího.

Z tzv. dílčích řečových dovedností nutných pro zvládnutí čtení je potřeba zmínit hlavně dovednost odhadu. Není totiž možno předpokládat, že ti, kteří se učí cizímu jazyku, někdy budou schopni obsáhnout celou jeho slovní zásobu, a proto hraje dovednost odhadovat velmi významnou roli, na níž také závisí rozsah tzv. potenciálního (receptivního) slovníku. Jako další dílčí dovednost, která má význam pro čtení, lze například uvést práci se slovníkem.

2.3. Čtení jako cíl a prostředek ve výuce cizích jazyků

Čtení textu s pochopením jeho myšlenkového obsahu je jedním ze čtyř dílčích komunikativních cílů ve výuce cizích jazyků. Je kladen důraz hlavně na praktické zvládnutí této dovednosti. To znamená, že by žáci po absolvování školy měli být schopni samostatně číst text určité úrovně a vyhledávat v něm potřebné informace. Ale nejen to je pro osvojení si cizího jazyka důležité. Velký význam má čtení cizojazyčných textů jako prostředek při samotném procesu učení se cizímu jazyku.

Je známo, že osvojování si jedné řečové dovednosti, pozitivně ovlivňuje i rozvoj řečových dovedností ostatních. Nejvíce lze tento jev pozorovat při působení poslechu na ústní projev. Ovšem i čtení cizojazyčného textu určitou měrou přispívá k rozvoji mluvení, psaní i poslechu.

Co se týče jazykových prostředků, není pochyb o tom, že čtení cizojazyčných textů působí kladně na poznávání, upevňování a osvojování jazykových prostředků. Čtoucí si upevňují slovní zásobu, poznávají nové výrazy, typická cizojazyčná slovní spojení a syntaktické struktury. Znovu poznávají gramatické konstrukce a upevňují si

zákonitosti pravopisu. V četných případech si čtenáři zcela spontánně osvojí některé jevy. Jedná se ovšem většinou o osvojení receptivní.

Velmi důležitá je také funkce textu jako odrazového můstku pro jiné aktivity při výuce cizího jazyka. „Nácvik příslušných jazykových prostředků gramatických a lexikálních zpravidla začíná tím, že se s nimi žáci setkávají v komunikativně orientovaném kontextu, to znamená v určitém textu, který je jim prezentován v grafické podobě anebo ve zvukové a současně nebo následně v grafické podobě.“³

Procvičování komunikativních dovedností, a to hlavně mluvení a psaní, se také neobejde bez psaných textů. Texty pro nácvik mluvení buď prezentují téma, na které následovně navazuje diskuse, nebo ukazují modelový dialog, který žáci následovně reprodukují nebo podle něj tvoří dialogy vlastní. Při nácviku písemného vyjadřování žákům pomáhá konfrontace s autentickými texty.

2.4. Proces čtení

Již bylo zmíněno, že čtení a porozumění textu je velmi komplexní činnost. „Z hlediska psycholingvistického můžeme charakterizovat čtení jako vizuální vnímání písemného textu a pochopení informace, která v něm byla zakódována.“⁴

Samotný proces čtení se dá teoreticky rozdělit na dvě základní fáze: a) senzorickou (tzn. zrakové vnímání textu) a b) intelektuální (tzn. chápání zakódované informace). Jak už bylo řečeno, je toto dělení pouze teoretické, protože obě dvě fáze zpravidla probíhají téměř synchronně za podmínky, že je čtenář na text soustředěn a že je text přiměřený, jak svou slovní zásobou, tak i věcným obsahem.

Toto dělení však není pro potřeby didaktiky cizích jazyků dostatečné, proto se běžně používá dělení podrobnější, které celý proces čtení s porozuměním dělí na čtyři hlavní fáze: percepce textu,

³ Purm, R.: Čtení v cizím jazyce. Cizí jazyky č.5-6/93-94, s.165.

⁴ Hendrich, J. a kol.: Didaktika cizích jazyků. Praha, SPN, 1988, s.224.

asimilativní doplňování, identifikaci jazykových prostředků a interpretaci.

a) Percepce textu

Vizuální vnímání grafického textu se uskutečňuje tak, že zrak čtoucího přeskakuje z jednoho úseku řádku na druhý a vnímá větší či menší úseky grafických signálů. Samotná fixace na jednotlivé úseky trvá jen zlomek sekundy. Úseky, které je čtoucí schopen vnímat nejednou, jsou u každého jinak dlouhé. Závisí to hlavně na vyspělosti čtenáře a na obtížnosti textu. Pokud je čtecí dovednost méně rozvinutá nebo pokud je text složitějšího rázu dochází čtení k tzv. regresivním pohybům očí a někdy také k tzv. vnitřní neboli skryté artikulaci. Pojem regresivní pohyby očí pojmenovává jev, kdy se čtenář zastavuje a vrací se k zpět k tomu, co v předešlém textu nepochopil.

b) Asimilativní doplňování

Asimilativní doplňování nebo také rekonstrukční odhad se vyskytuje hlavně ve zřetelně psaných textech, kdy je čtenář schopen zvláště u delších slov vnímat jen část slova a ostatní části si díky znalosti zákonitostí daného jazyka doplnit. Tato schopnost se opět vyskytuje u běhlých čtenářů, kteří vnímají text globálně, jako celek a ne jako jednotlivá slova. Asimilativní doplňování je důležité při čtení špatně čitelných nebo chybně napsaných slov, kdy je čtenář schopen i přes tyto nedostatky pochopit jejich význam.

c) Identifikace jazykových prostředků

Ve fázi identifikace čtenář poznává nebo znovu poznává jednotlivé jazykové prostředky a spojuje si je s jejich významem. Nejedná se jen o rozpoznání významu jednotlivých slov, ale také o asociaci významu gramatických a syntaktických struktur.

d) Interpretace

Interpretace, která bývá také označována jako sémantická interpretace, je závěrečnou a zároveň nejdůležitější fází čtecího procesu.

Interpretací rozumíme pochopení vlastního obsahu čteného textu. Často ovšem dochází k tomu, že čtenář chápe smysl jednotlivých slov, ale i přesto nerozumí jejich celkovému obsahu. Setkat se s tímto jevem můžeme při čtení obtížnějších textů s tematikou, která je čtenáři vzdálená (např. v odborných textech).

2.5. Typologie čtení

Z hlediska typologie čtení se můžeme v odborné literatuře setkat s dělením podle rozmanitých hledisek. Rozlišujeme například čtení tiché a hlasité, překladové a bezpřekladové, individuální a sborové, analytické a syntetické, školní a domácí, připravené a nepřipravené nebo z hlediska na realizaci komunikativního cíle čtení orientační, vyhledávací, informativní a studijní.

Následující dvě podkapitoly se budou blíže věnovat čtení hlasitému a tichému a typům čtení z hlediska realizace komunikativního cíle.

2.5.1 Tiché a hlasité čtení

Rozdíl mezi tichým a hlasitým čtením je hlavně v jazykových prostředcích, které je nutno při čtení aktivně používat, ve schopnosti vnímat obsah čteného textu a v četnosti použití těchto dvou typů čtení v reálném životě.

Co se jazykových prostředků týče, připojuje se k hlasitému čtení ještě výslovnost, která není pro čtení tiché nezbytná. Je sice pravda, že i při čtení tichém dochází ke skryté artikulaci, ale výslovnost není pro splnění cíle čtení, tzn. porozumění textu a pochopení jeho věcného obsahu, nutná.

Pokud budeme srovnávat čtení tiché a hlasité z hlediska schopnosti vnímat obsah textu, je tiché čtení pro čtení textu s porozuměním vhodnější, protože se čtenář může lépe soustředit na

obsahovou stránku textu. Oproti tomu se při čtení hlasitým soustředí spíše na výslovnost a intonaci a obsah textu ustupuje do pozadí. Toto lze poznat hlavně při hlasitém čtení obtížnějších textů, kdy čtenář není schopen říci, o čem text pojednával.

Posledním hlediskem srovnávání čtení hlasitého a tichého je četnost používání v reálném životě. Není pochyb o tom, že čtení tiché má mnohonásobnou převahu nad čtením hlasitým. S čtením hlasitým se setkáváme pouze ve škole nebo při předčítání textu jiným osobám. Toto ovšem tvoří jen nepatrný zlomek přečtených textů v celém lidském životě.

2.5.2 Typologie čtení z hlediska realizace komunikativního cíle

- a) **Orientační čtení** (také čtení globální, kurzorické nebo anglicky skimming) je styl čtení, jehož cílem je co nejrychleji přečíst text a zjistit, zda obsahuje pro čtenáře potřebnou informaci. *„K získání takové nejzákladnější představy zkušenému čtenáři zpravidla stačí přečtení titulků jednotlivých kapitol, jejich podtitulků a výběrově některých úryvků textu, což znamená zachycení asi 10-15% z celkového objemu informace obsažené v daném textu.“⁵*
- b) **Vyhledávací čtení** (také čtení selektivní nebo anglicky scanning), je styl čtení, při kterém čtenář v krátkém čase vyhledá v textu informaci, kterou potřebuje. Nejedná se tedy o porozumění textu jako celku, ale o pouhé vyhledávání jednotlivostí. Předpokladem pro tento styl čtení je, že čtenář předem ví, že hledaná informace je v textu obsažena.
- c) **Informativní čtení** je styl čtení, při kterém čtenář celkově pochopí a postihne informaci obsaženou v daném textu. Jedná se o poměrně rychlé, zběžné čtení, při kterém čtenář vynechává zbytečné detaily a zachycuje přibližně 75% z celkového objemu

⁵ Purm, R.: Čtení v cizím jazyce. Cizí jazyky č.5-6/93-94, s.168.

informace obsažené v textu. Tímto stylem většinou čteme novinové články, beletrii, ale i literaturu populárně naučnou.

- d) **Studijní čtení** (také čtení detailní nebo totální) je styl čtení, při kterém čtenář postihne 100% objemu informace obsažené v textu a musí textu porozumět v každém detailu. „Tímto způsobem čteme stati nebo knihy, které nás zvláště zajímají a jejichž obsah můžeme použít pro vlastní (např.odbornou) práci. Studijní čtení se uplatní také tehdy, jestliže chceme přeložit nějakou stať do mateřštiny nebo konspektovat.“⁶

2.6. Čtecí strategie

Ehlers ve své knize Lesen als Verstehen definuje čtecí strategie jako „... ein beabsichtigtes, planmäßiges Vorgehen, um ein Ziel zu erreichen.“⁷ Čtecí strategie jsou zcela uvědomělé a plánované postupy, které ulehčují a napomáhají porozumění čtenému textu. Nelze předpokládat, že lidé učící se cizímu jazyku budou ovládat celou slovní zásobu nebo že budou každé neznámé slovo vyhledávat ve slovníku, proto je velmi důležité už na začátku učení se čtení v cizím jazyce na tyto strategie upozorňovat a procvičovat je. Již v předchozím textu bylo zmiňováno, že porozumět textu neznamena, porozumět celému textu a popřípadě ho i přeložit, jak k tomu mnohdy ve školské praxi dochází, ale dokázat si z textu vybrat ty informace, které jsou v dané komunikativní situaci potřebné. Je tedy velmi důležité, aby byli studenti schopni porozumět textu, aniž by si ho slovo od slova přeložili.

Následující podkapitoly jsou věnovány jednotlivým čtecím strategiím a jsou rozděleny podle jednotlivých částí jazyka na strategie na úrovni textu, věty a slova.

⁶ Hendrich, J. a kol.: Didaktika cizích jazyků. Praha, SPN, 1988, s.227.

⁷ Ehlers, S.: Lesen als Verstehen. Berlin, Langenscheidt, 1999, s.109.

2.6.1 Čtecí strategie na úrovni textu

Ještě před čtením samotným se používají rozličné strategie, které pomáhají porozumění textu. Není nutné, aby čtenář dokonale ovládal slovní zásobu k danému tématu, ale aby aktivoval své předchozí zkušenosti a vědomosti. Pro takovou aktivaci se používají různá metody, jako například asociogramy, všeobecné otázky nebo obrázky k tématu textu. Díky tomuto si čtenář může vytvořit určitou představu, o čem bude text pojednávat.

Další důležitou věcí je, aby čtenáři věděli, za jakým účelem text čtou. Musí vědět jakého cíle mají dosáhnout a tudíž na jaké informace v textu se mají koncentrovat.

Další strategie, která usnadňuje porozumění textu, je všímání si klíčových slov v textu. Mohou to být jednak nadpisy nebo podnadpisy nebo jména, čísla, internacionalismy apod. Je výhodné si tato slova v textu zvýraznit. Jen díky těmto uvedeným strategiím je často možné vystihnout strukturu a hlavní myšlenku textu, i když obsahuje jen minimum známých slov.

2.6.2 Čtecí strategie na úrovni věty

Stejně jako na úrovni textové je i na úrovni věty výhodné zvýraznit si klíčová a známá slova. Jako další by měl čtenář vyhledat spojky a spojovací výrazy, a tím určit vztahy mezi jednotlivými souvětími, protože vztahy mezi větami také ulehčují porozumění nebo odhad obsahu věty.

Další věc, které je dobré si všimnout, jsou kontextové vztahy mezi větami, tzn. znovu použití informace z předchozích vět. Mohou to být na jedné straně stejná slova, nebo na straně druhé různé výrazy, které tato slova reprezentují, např. osobní nebo přivlastňovací zájmena nebo zájmenná příslovce.

2.6.3 Čtecí strategie na úrovni slova

Pokud je potřeba porozumět jednotlivým slovům, je vhodné čtenáře upozornit na tzv. kognáty, což jsou slova, která jsou stejná nebo alespoň velice podobná s výrazy v mateřštině. Také využívání internacionalismů je důležité. Je však nutné žáky upozornit na to, že se na zmiňované pravidlo nemohou spoléhat v každém případě. Existují totiž slova, kterým se říká *falsche Freunde*, která jsou sice podobná slovům z mateřštiny, ale znamenají něco zcela odlišného.

Dále je důležité, aby si čtenáři uvědomovali určitá pravidla tvoření slov, protože pokud budou znát zákonitosti slovo tvorby v daném jazyce, např. význam jednotlivých afixů, bude pro ně mnohem snazší rozluštit význam slov odvozených nebo kompozit.

V neposlední řadě by měl být využívám kontext. Čtenáři by měli být soustavně a důsledně vedeni k tomu, aby se snažili význam jednotlivých slov odhadnout. Neměli by se bát riskovat, že udělají chybu, protože občas se splést je lepší, než hledat všechna slova ve slovníku.

3. Metodika výzkumu

3.1. Cíl výzkumu

Cílem mého výzkumu a celé práce je zjistit, v jaké míře ovlivňuje velikost obce, ve které se škola nachází, kvalitu vyučování cizím jazykům. Předpokládám, že čím menší je obec, s tím nižší kvalitou pedagogů se setkáváme. V závislosti na těchto podmínkách, budou i výkony žáků rozdílné. Svou práci zaměřím pouze na jednu řečovou dovednost, a to na čtení. Práce se bude zaměřovat nejen na testování čtení, ale i na zjišťování faktorů, které ovlivňují dosaženou úroveň této dovednosti.

3.2. Cílové skupiny

Výzkum, ze kterého vychází má práce, je zaměřen na dvě hlavní cílové skupiny – na žáky osmých a devátých tříd a na učitele německého jazyka na základních školách.

Cílová skupina žáků tvoří poměrně homogenní celek. Kvůli jednotné úrovni znalostí a dovedností jsem zvolila dva poslední ročníky základních škol, osmou a devátou třídu. Podle Společného evropského referenčního rámce pro výuku cizích jazyků⁸ a podle Osnov ministerstva školství⁹ by měla být dosažená jazyková úroveň po dokončení školní docházky na základní škole stejná, a tak by měl být i testovací text pro všechny stejně obtížný. Další charakteristiky, které tuto skupinu spojují, jsou věk, který se pohybuje mezi 14. a 15. rokem, a také zájmy, které jsou často v rámci jedné věkové a sociální skupiny podobné.

Skupina učitelů německého jazyka je skupinou nesourodou. Jediný fakt, který je spojuje, je to, že každý z nich vyučuje tomuto jazyku na základní škole. Nemohou být zařazeni do stejné věkové

⁸ http://www.msmt.cz/_DOMEK/default.asp?ARI=101945&CAI=2968

⁹ http://www.msmt.cz/_DOMEK/default.asp?ARI=102282&CAI=2701

skupiny a nelze také předpokládat, že by měli stejné vzdělání nebo že by při vyučování používali stejné metody.

3.3. Volba textu

Při volbě textu pro mne byla závazná následující kritéria: obtížnost textu, věk testovaných a jejich zájmy.

3.3.1 Obtížnost textu

Při volbě textu podle jeho obtížnosti pro mne byly směrodatné dva hlavní dokumenty: Osnovy vzdělávacího programu obecná škola (6.-9.ročník) a Společný evropský referenční rámec pro výuku cizích jazyků.

a) Osnovy pro druhý stupeň základních škol

Podle osnov by žáci měli být schopni číst různé učebnicové texty, případně přiměřeně upravené, ale i neupravené autentické texty, jako jsou návody, prospekty, inzeráty, texty umělecké, naučné apod. Měli by se umět orientovat v těchto druzích textů, a to i když budou obsahovat několik neznámých výrazů. V tomto případě by měli umět využít kontextu k odhadu jejich významu. Také by měli být schopni při četbě využívat slovníků překladových i výkladových, případně jiných jazykových příruček.

Tématické okruhy, ve kterých by žáci měli být zblhlí jsou rodina, škola, domov, volný čas a zájmová činnost, město, příroda, německy mluvící země a Česká republika, cestování a turistika, oblékání, péče o zdraví, vzdělávání a kulturní život a Evropa a svět. Co se slovní zásoby týče, měli by žáci na konci deváté třídy produktivně ovládat slovní zásobu o rozsahu 1500 až 1700 lexikálních jednotek.¹⁰

¹⁰ srov. http://www.msmt.cz/_DOMEK/default.asp?ARI=102282&CAI=2701

b) Společný evropský referenční rámec pro výuku cizích jazyků

Společný evropský referenční rámec pro výuku cizích jazyků je dokument, který sjednocuje výuku cizích jazyků v rámci Evropské unie a pokládá všeobecné základy pro tvorbu osnov, jazykových zkoušek, jazykových učebnic apod. Tento dokument celkově popisuje jednotlivé jazykové dovednosti a rozděluje je do šesti základních úrovní – A1, A2, B1, B2, C1 a C2. Úroveň A označuje uživatele základů jazyka, úroveň B nezávislého uživatele jazyka a úroveň C zkušeného uživatele jazyka. Každá z těchto úrovní ovládnutí daného cizího jazyka je definována určitými charakteristikami, pro které je typické kladné hodnocení, protože je důležité, co uživatel cizího jazyka umí a ne naopak. Pro tuto práci jsou důležité dvě úrovně A2 a B1.

Uživatel jazyka na úrovni A2 umí číst krátké jednoduché texty. Umí vyhledat konkrétní předvídatelné informace v jednoduchých každodenních materiálech, např. inzerátech, prospektech, jídelních lístcích a jízdních řádech. Rozumí krátkým jednoduchým osobním dopisům.

Uživatel jazyka na úrovni B1 rozumí textům, které obsahují slovní zásobu často užívanou v každodenním životě nebo které se vztahují k jeho práci nebo zájmům. Rozumí popisům událostí, pocitů a přání v osobních dopisech.¹¹

3.3.2 Věk a zájmy respondentů

Tato dvě kritéria pro mne byla velice důležitá, protože jsem chtěla vybrat text, který bude nejen jazykově přiměřený, ale také zajímavý a motivující.

Věk respondentů se pohybuje mezi 14. a 15. rokem. Co se jejich zájmů týče, nedá se s jistotou říct, že všechny žáky v tomto věku budou

¹¹ srov. http://www.msmt.cz/_DOMEK/default.asp?ARI=101945&CAI=2968

zajímat sejné věci. Stejně jako dospělí i mladiství mají mnoho a často velmi odlišných zájmů. Proto jsem volila texty, které nejsou tématicky příliš vyhraněné a snažila jsem se najít téma, které by mohlo být blízké většině respondentů.

Zvolené texty jsou z učebnice Pingpong Neu 2 a jejich tématem jsou prázdniny a cestování.

3.4. Metody výzkumu

Pro svůj výzkum jsem si zvolila pozorování a analyticko-syntetickou metodu, jejíž princip tkví v tom, že se nejdřív sesbírá dostatek materiálu, analyzuje se a nakonec se z něho vyvodí závěry. Materiál, který budu pro tento výzkum sbírat, jsou na jedné straně výsledky testů na porozumění čtení a na straně druhé informace získané z dotazníků pro učitele a žáky. Analýza, která bude následovat po výzkumu, bude analýza vztahová, protože bude hledán vztah mezi úrovní čtecích dovedností a faktory, které tuto dovednost ovlivňují.

3.5. Sestavování dotazníků

Pro tuto práci jsem sestavila dva dotazníky – jeden pro učitele a druhý pro žáky. V dotazníku pro učitele jsem se ptala hlavně na jejich vzdělání, na metody, které používají během vyučování, a na to, jaké texty pro nácvik čtení s porozuměním používají. U žáků jsem se snažila zjistit hlavně jejich postoj k čtení jako takovému a jejich motivovanost ke čtení v cizím jazyce.

3.6. Sestavování testu na čtení s porozuměním

Při sestavování čtecího testu jsem se řídila čtyřmi hlavními principy, které by se měly dodržovat při tvorbě didaktického testu, a těmi jsou validita, objektivita, spolehlivost a praktičnost.¹²

¹² srov. s Dvořáková, M.: Pedagogicko psychologická diagnostika I. České Budějovice, Jihočeská univerzita, 1995, s.81-92

3.6.1 Validita testu

Pokud má být test validní neboli platný, musí dobře sloužit svému účelu a testovat opravdu to, co má být testováno. V mém případě se bude jednat o testování čtecích dovedností a schopnosti interpretace čteného textu, a tak se test bude zabývat jen tímto a neobjeví se zde žádné otázky, které se budou týkat např. gramatiky.

3.6.2 Objektivita testu

Test musí být také objektivní, tzn. musí výsledky žáků hodnotit stejně a věcně. Objektivita testu je zajištěna jen tehdy, dosáhnou-li testovaní stejných výsledků, i když budou hodnoceni rozdílnými učiteli. Otázky v didaktických testech by měly mít jednoznačné a nezavádějící.

Objektivitu svého testu jsem zajistila na jedné straně tím, že jsem většinou použila úkoly, které byly obsaženy v učebnicích a tudíž také byly otestovány pedagogy ve školní praxi, a na straně druhé jsem volila takové úkoly, které byly formulované tak, aby byla možná jen jedna správná odpověď. Tím jsem zamezila všem nejasnostem a víceznačným interpretacím.

3.6.3 Spolehlivost testu

Každý didaktický test také musí být exaktní a spolehlivý, tzn. neměl by být ovlivnitelný nahodilými, dočasnými nebo jinými nepodstatnými faktory. Jednotliví žáci by tedy měli dosáhnout přibližně stejných výsledků, pokud by test dělali znovu s určitým časovým odstupem. Spolehlivost testu stoupá přímo úměrně s počtem testových otázek.

Při tvorbě didaktického testu na čtení s porozuměním se musí dávat pozor na správnou formulaci otázek. Neměla by být použita stejná slova jako jsou v textu, protože by žáci byli schopni čistě mechanicky odpovídat na dané otázky, aniž by textu opravdu

rozuměli. Jednotlivá tvrzení musí být pravděpodobná, a pokud se jedná o výběr z několika možností, měly by tyto jednotlivé varianty být přibližně stejně dlouhé.

3.6.4 Praktičnost testu

Praktičností testu se rozumí, že test by měl být lehký na zadávání, hodnocení a interpretaci. Test by měl být oproti individuálnímu zkoušení úsporou času, a tak nejsou příliš vhodné takové otázky, k jejichž zodpovězení jsou nutné delší a mnohdy ne moc jasné odpovědi. Proto jsem ve svém testu volila hlavně otázky, které nezaberou moc času jak při řešení, tak i při hodnocení. Jedná se o otázky s jednoslovnou nebo krátkou odpovědí a o cvičení, kde mají žáci rozhodovat, jestli jsou jednotlivá tvrzení pravdivá nebo naopak. Pouze v jednom úkolu musí testovaní psát celé věty.

3.7. Metodika práce s testem

V této části bude v jednotlivých krocích popsán celý proces testování čtení s porozuměním.

3.7.1 Úvod do tématu a odlehčení textu

Tato počáteční fáze, která se odehrává před vlastním čtením, je velmi důležitá. Během ní se aktivují vědomosti a zkušenosti, které čtenáři k danému tématu mají, a to jim pomůže vytvořit si o textu určitou představu, co jim velice ulehčí porozumění textu.

Oba texty, které jsem zvolila pro svůj výzkum, jsou tématicky spojené. Jedná se o témata prázdniny a cestování. Proto jsem se rozhodla v úvodu zařadit asociogram na tato témata. Tato aktivita je pro začátek velmi vhodná, protože žáci mohou reagovat zcela spontánně, mohou psát jakákoliv slova, která je k tématu napadnou, a nemusí přemýšlet o gramatice, protože se používají většinou jen

jednotlivá slova a ne celé věty. Z tohoto důvodu se mi asociogram zdá účinnější než například řízený rozhovor o tématu textu.

Před vlastním čtením také dám žákům různé typy, jak číst a řešit úkoly v testu. Zdůrazním, že na otázky není třeba odpovídat celou větou, že místo richtig nebo falsch mohou použít jen počáteční písmena apod. Některá neznámá slovíčka napíši na tabuli a poradím žákům, jak mají odhadovat význam slov z kontextu, čeho si mají všimnout atd.

3.7.2 Vlastní test

Po úvodní fázi bude následovat vlastní čtení a řešení testových otázek. Žáci by měli pracovat samostatně. Budou zodpovězeny pouze dotazy týkající se zadání úkolů. S ostatními obtížemi, např. se slovní zásobou, si žáci musí poradit sami.

3.7.3 Evaluace

Evaluace proběhne pomocí dotazníků, ve kterých se vyskytují otázky týkající se nejen zájmu o čtení všeobecně a užívání čtecích strategií, ale také otázky směřované k právě přečteným textům.

4. Průběh a výsledky výzkumu

V průběhu svého výzkumu jsem navštívila 10 základních škol v různě velkých městech České republiky, přičemž nejmenší byla Zlonice s 2232 obyvateli (k 1.1.2004)¹³ a největší bylo hlavní město Praha s 1 165 581 obyvateli (k 1.1.2004)¹⁴. V následujících podkapitolách se budu věnovat průběhu a výsledkům výzkumu v jednotlivých školách.

4.1. ZŠ Zlonice

Město Zlonice se nachází severně od Slaného v okrese Kladno a má 2 232 obyvatel (k 1.1.2004)¹⁵.

V devátém ročníku na této základní škole učí německý jazyk paní učitelka, které je 52 let a má třicetiletou pedagogickou praxi. Vystudovala pedagogickou fakultu s aprobací ruský jazyk a dějepis a získala titul magistr. Zkoušky z německého jazyka absolvovala dodatečně. Učí podle učebnice *Heute haben wir Deutsch*.

Novinky z metodiky výuky cizích jazyků paní učitelka čerpá z časopisů *Cizí jazyky* a *Auskunftsgeber*. Navštěvuje také jazykové kurzy organizované MŠMT nebo Goethe institutem v Německu. Účastní se vzdělávacích seminářů a je členkou SGUN.

Nejčastěji je její výuka organizována frontálně, poté následuje práce ve dvojicích, práce ve skupinách a nejméně častá je samostatná práce.

Na procvičování čtení paní učitelka nejčastěji používá texty z učebnice a texty z časopisu *Hurra!*. Příležitostně používá z texty z jiných učebnic a časopisů. S texty v učebnici je docela spokojena.

Se čtením spojuje následující aktivity: motivace, seznámení s novou slovní zásobou, poslech textu z nahrávky nebo vzorové čtení

¹³ [http://www.czso.cz/csu/ediciplan.nsf/t/F3003CB19C/\\$File/13010402.xls](http://www.czso.cz/csu/ediciplan.nsf/t/F3003CB19C/$File/13010402.xls)

¹⁴ [http://www.czso.cz/csu/ediciplan.nsf/t/F3003CB19C/\\$File/13010402.xls](http://www.czso.cz/csu/ediciplan.nsf/t/F3003CB19C/$File/13010402.xls)

¹⁵ [http://www.czso.cz/csu/ediciplan.nsf/t/F3003CB19C/\\$File/13010402.xls](http://www.czso.cz/csu/ediciplan.nsf/t/F3003CB19C/$File/13010402.xls)

žáka nebo učitele, vlastní čtení (syntetické, analytické), otázky k textu, hledání tvrzení v textu, vyprávění obsahu, překlad obtížnějších vět. Texty jsou vždy čteny nahlas. Ke kontrole porozumění textu je užito různých cvičení, jako jsou otázky, doplňování apod. Čtecí strategie jsou také pravidelně procvičovány.

Na otázku, jestli mají žáci k některým textům výhrady, odpověděla, že některé texty jsou podle mínění žáků „trapné“.

Skupina, ve které výzkum proběhl byla složena z 15 žáků. Hodina, kterou jsem v této třídě vedla proběhla standardně a nevyskytly se žádné problémy.

Žáci dosáhli průměrného výsledku 23 bodů z 37 možných. Toto číslo odpovídá úspěšnosti 62%. Nejvyšší počet získaných bodů byl 16 a nejnižší 27.

Šest žáků z této třídy rádo čte knihy ostatní nikoliv. Texty v učebnici se líbí sedmi žákům, protože jsou zábavné, legrační, podle skutečnosti a zajímavé. Osmi žákům se texty v učebnici nelíbí, protože jsou nudné, dlouhé a čtené na známky.

K textům, které jsem použila ke svému výzkumu, mělo výhrady sedm žáků, protože se jim zdály těžké a nudné. Osmi žákům se tyto texty líbily, protože byly zajímavé, jiné a nové. Číst německy mimo školu se pokoušelo devět. Pouze čtyři žáci si čtený text překládají slovo od slova a devět žáků textu dokáže porozumět, i když neznají všechna slova v něm obsažená.

4.2. ZŠ Kynšperk nad Ohří

Kynšperk nad Ohří leží v Karlovarském kraji asi 15km od Sokolova a má necelých 5 085 obyvatel¹⁶ (k 1.1.2004)

V osmém ročníku učí německý jazyk paní učitelka, které je 25 let a má šestiletou pedagogickou praxi. Je absolventkou gymnázia a má

¹⁶ [http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/t/F3003CB19C/\\$File/13010402.xls](http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/t/F3003CB19C/$File/13010402.xls)

složeny následující jazykové zkoušky: státní jazyková zkouška, ICC certifikát Goetheova institutu Mnichov, certifikát ISLS v Plzni – úroveň C1. Učí podle učebnice *Heute haben wir Deutsch*.

Co se týče zájmu o novinky v metodice výuky cizích jazyků, uvádí paní učitelka příručky a publikace z nakladatelství *Fraus*, pohádkové knížky, videonahrávky, časopis *Hurra!* a německou přílohu *Lidových novin*.

Její vyučování nejčastěji probíhá jako práce ve skupinách, poté následuje práce ve dvojicích, samostatná práce a jako poslední a nejméně častá forma výuky je zmíněno frontální vyučování.

Na procvičování čtení používá texty z učebnice, ale také materiály z jiných zdrojů a jí vytvořené texty na aktuální témata během roku. Texty v učebnici hodnotí spíš záporně.

Se čtením spojuje následující aktivity: seznámení s novou slovní zásobou (buď pomocí samostatné práce se slovníkem, nebo prezentací nové slovní zásoby na tabuli nebo na zvláštních listech), členění textu na jeho jednotlivé části, tématické uvedení článku, obrázky, otázky k textu, shrnutí pomocí vyprávění (písemnou nebo ústní formou). Tyto aktivity probíhají nejčastěji jako skupinová práce. Texty jsou vždy čtené nahlas a přeloženy. Ke kontrole porozumění textu je vždy užito různých cvičení, jako jsou otázky, doplňování apod. Čtecí strategie jsou také pravidelně procvičovány.

Na otázku, jestli mají její žáci nějaké výhrady ke čteným textům, paní učitelka odpověděla, že se někdy nějaké výhrady vyskytnou. Většinou je však mají slabší žáci se SPU, kteří mají problémy s orientací i v českém textu. Jsou to tedy výhrady spíš k obtížnosti textu, než k jeho obsahu.

Třída, ve které výzkum proběhl, byla docela početná – 23 žáků. V takto vysokém počtu probíhá výuka pouze poslední rok. Předtím byli žáci rozděleni do dvou skupin. Hodina, kterou jsem v této třídě vedla,

proběhla standardně a téměř bez obtíží. Někteří žáci sice byli nesoustředění a trvalo jim déle, než začali pracovat, ale nijak svým chováním nerušili ostatní ani celkový průběh hodiny.

Žáci dosáhli průměrného výsledku 21 bodů z 37 možných. Toto číslo odpovídá úspěšnosti 56,6%. Nejnižší počet získaných bodů byl 6 a nejvyšší 30.

Čtrnáct žáků v této třídě rádo čte knihy, ostatní nikoliv. Texty v učebnici se líbí pouze devíti žákům. Vyjadřují se o nich, že jsou zajímavé, dobře napsané, ze života, lehké. Oproti tomu čtrnácti žákům se učebnicové texty nelíbí, protože jsou nezajímavé, dlouhé, trapné, těžké, musí se překládat apod.

Co se týče textů, které jsem použila ve svém výzkumu, šestnácti žákům se líbily, protože měly zajímavé téma a zpracování a protože byly jiné, než na jaké jsou zvyklí. Šesti žákům se mé texty nelíbily, protože byly dlouhé a těžké.

Dvanáct žáků se pokoušelo číst německy mimo školu. Pouze šest žáků si čtený text doslovně překládá a osmnáct dokáže porozumět německému textu, aniž by znalo všechna slova v něm obsažená.

4.3. 2. ZŠ Rakovník

Město Rakovník leží asi 60km západně od Prahy¹⁷ a má 16 473 obyvatel¹⁸ (k 1.1.2004).

V deváté ročníku učí německý jazyk paní učitelka, které je 45 let a má šestnáctiletou pedagogickou praxi. Vystudovala pedagogickou fakultu s aprobací český jazyk a německý jazyk. V devátém ročníku učí podle učebnice *Heute haben wir Deutsch*. Používá také učebnice *Spaß mit Max a Ping -Pong*.

Z novinek v metodice výuky cizích jazyků, o které se zajímá, uvádí paní učitelka nové učebnice.

¹⁷ <http://www.mesto-rakovnik.cz/>

¹⁸ [http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/t/F3003CB19C/\\$File/13010402.xls](http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/t/F3003CB19C/$File/13010402.xls)

Její výuka nejčastěji probíhá frontálně, pak následuje práce ve dvojicích, práce ve skupinách a na posledním místě uvádí samostatnou práci.

Na procvičování čtení používá texty z učebnice, se kterými ovšem není moc spokojená.

Se čtením spojuje následující aktivity: před čtením seznámení se slovní zásobou a navození tématu, během čtení kladení důrazu na intonaci a výslovnost, po čtení práce s textem formou otázek. Někdy také zařazuje samostatnou práci se slovníky. Texty jsou vždy čtené nahlas a téměř vždy přeloženy. Ke kontrole porozumění textu je vždy užito různých cvičení, jako jsou otázky, doplňování apod. Čtecí strategie jsou občas procvičovány.

Na otázku, jestli mají její žáci nějaké výhrady ke čteným textům, paní učitelka odpověděla, že o žádných výhradách neví.

Ve třídě, ve které výzkum proběhl, bylo 15 žáků. Hodina, kterou jsem v této třídě vedla, proběhla standardně, bez obtíží.

Žáci dosáhli průměrného výsledku 21 bodů z 37 možných. Toto číslo odpovídá úspěšnosti 56,6%. Nejnižší počet získaných bodů byl 12 a nejvyšší 31.

Šest žáků v této třídě rádo čte, ostatní nikoliv. Texty v učebnici se líbí pouze čtyřem žákům, protože k nim jsou obrázky, které usnadňují porozumění, jsou vtipné a zajímavé. Oproti tomu jedenácti žákům se texty v učebnici nelíbí. Vyjadřují se o nich, že jsou nudné, moc dlouhé, složité. Některým žákům se nelíbí, protože obsahují neznámá slovíčka a nejde jim to.

Co se týče textů, které jsem použila ve svém výzkumu, nelíbily se pouze třem žákům, protože jim nerozuměli. Ostatním se texty líbily, protože byly zajímavé, krátké a přehledné a lépe napsané než texty v učebnici.

Sedm žáků se pokoušelo číst německy mimo školu. Pouze čtyři žáci si čtený text doslovně překládá a dvanáct dokáže porozumět německému textu, aniž by znalo všechna slova v něm obsažená.

4.4. 7. ZŠ Kolín

Město Kolín leží v Polabské nížině asi 60km východně od Prahy¹⁹ a má 29 690 obyvatel²⁰ (k 1.1.2004).

V devátém ročníku učí německý jazyk paní učitelka, které je 28 let a tento předmět vyučuje čtvrtým rokem. Vystudovala pedagogickou fakultu s aprobací český jazyk a německý jazyk. V devátém ročníku používá učebnici *Němčina pro ZŠ (Maroušková)*.

Z novinek metodiky cizích jazyků uvádí paní učitelka publikace *Deutsch mit Spaß, Easy Deutsch, Spatzenpost* a nové učebnice.

Její výuka nejčastěji probíhá jako práce ve skupinách, dále následuje práce ve dvojicích, frontální výuka a jako poslední a nejméně častou organizační formu výuky uvádí samostatnou práci.

Protože vůbec není spokojená s texty v učebnici, většinu textů na procvičování čtení si vyhledává na internetu a používá články z *Deutsch mit Spaß*.

Se čtením spojuje následující aktivity: tichou poštu s větami z textu, křížovky se slovní zásobou, asociogramy a Laufdiktat z části textu. Texty jsou vždy čtené nahlas a přeloženy. Ke kontrole porozumění textu je vždy užito různých cvičení, jako jsou otázky, doplňování apod. Čtecí strategie jsou pravidelně procvičovány.

Paní učitelka si není vědoma, že by žáci měli nějaké výhrady k textům čteným v hodinách.

Ve třídě, ve které výzkum proběhl, bylo 9 žáků. Hodina, kterou jsem v této třídě vedla, proběhla standardně, bez obtíží.

¹⁹ <http://www.mukolin.cz/>

²⁰ [http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/t/F3003CB19C/\\$File/13010402.xls](http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/t/F3003CB19C/$File/13010402.xls)

Žáci dosáhli průměrného výsledku 25,5 bodů z 37 možných. Toto číslo odpovídá úspěšnosti 69%. Nejnižší počet získaných bodů byl 16 a nejvyšší 31.

Až na jednoho žáka všichni uvedli, že rádi čtou. Pěti žákům se líbí texty v učebnici, protože nejsou dlouhé, dají se snadno přeložit, jsou ze života, jsou zajímavé apod. Čtyřem žákům se naopak texty v učebnici nelíbí. Jako důvod uvádějí to, že jsou nezajímavé, neobsahují žádné informace a jsou stále stejné.

Texty, které jsem použila ve svém výzkumu, se nelíbily čtyřem žákům, protože jim nerozuměli a nedokázali je přeložit. Ostatním pěti žákům se texty líbily, protože odrážely skutečnost, byly zajímavé, jiné a obsahovaly nové informace.

Šest žáků se pokoušelo číst německy mimo školu. Čtyři žáci si čtený text doslovně překládají a sedm dokáže porozumět německému textu, aniž by znalo všechna slova v něm obsažená.

4.5. 4. ZŠ Kladno

Město Kladno leží ve středních Čechách v bezprostřední blízkosti hlavního města Prahy a má 70 003 obyvatel²¹ (k 1.1.2004).

V devátém ročníku vyučuje německý jazyk paní učitelka, které je 38 let a má již sedmiletou pedagogickou praxi. Vystudovala přírodovědeckou fakultu obor biologie a matematika. Zkoušku z německého jazyka skládala dodatečně. V devátých ročnících učí podle učebnice *Němčina pro ZŠ* (Maroušková).

Jako novinky z metodiky výuky cizích jazyků, o které se zajímá, uvedla učebnice *Start mit Max* a *Heute haben wir Deutsch*.

Její výuka nejčastěji probíhá frontálně nebo jako práce ve dvojicích, dále následuje samostatná práce a nejméně častá organizační forma výuky je práce ve skupinách.

²¹ [http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/t/F3003CB19C/\\$File/13010402.xls](http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/t/F3003CB19C/$File/13010402.xls)

Na procvičování čtení používá paní učitelka texty z učebnice, pracovních listů, časopisů, cvičebnic a sešitů. S texty z učebnice je lehce nespokojena.

Se čtením spojuje následující aktivity: seznámení s novou slovní zásobou a její osvojení, poslech textu z kazety, společné čtení a překlad textu, otázky k textu, vyhledávání v textu, vyprávění obsahu a práce se slovníkem. Texty jsou téměř vždy čtené nahlas a přeloženy. Ke kontrole porozumění textu je někdy užito různých cvičení, jako jsou otázky, doplňování apod. Čtecí strategie jsou pravidelně procvičovány.

Paní učitelka si není vědoma, že by žáci měli nějaké výhrady k textům čteným v hodinách.

Skupina, ve které výzkum proběhl, se skládala z patnácti žáků. Na začátku hodiny, kterou jsem v této třídě vedla, jsem měla malé problémy se spoluprací a i během celé hodiny byli někteří žáci nesoustředění. Toto však nijak zvlášť nezasáhlo do průběhu hodiny a až na začátek proběhla standardním způsobem.

Žáci dosáhli průměrného výsledku 18 bodů z 37 možných. Toto číslo odpovídá úspěšnosti 49%. Nejnižší počet získaných bodů byl 7 a nejvyšší 28,5.

Šest žáků uvedlo, že rádo čte, ostatní nikoliv. Šesti žákům se líbí texty, které čtou v učebnici, protože jsou hezky zpracované, lehké a protože je baví číst a překládat. Oproti tomu se texty v učebnici osmi žákům nelíbí a jako důvod uvádějí, že jsou divné, trapné, nudné, tématicky nezajímavé a také že jsou německy. Jednomu žákovi se někdy líbí a jindy nikoliv.

Texty, které jsem použila pro svůj výzkum, se líbily šesti žákům, protože byly jiné než texty v učebnici a obsahovaly nové informace. Devíti žákům se tyto texty nelíbily, protože byly těžké a oni je nebyli schopni přeložit a protože byly trapné.

Pouze čtyři žáci se pokoušeli číst německy mimo školu. Třináct žáků si čtený text doslovně překládá a stejný počet dokáže porozumět německému textu, aniž by znali všechna slova v něm obsažená.

4.6. ZŠ Jih, Hradec Králové

Hradec Králové je hlavní město Královehradeckého kraje a má 95 195 obyvatel²² (k 1.1.2004).

V osmém ročníku učí němčinu paní učitelka, které je 33 let a má devítiletou pedagogickou praxi. Vystudovala pedagogickou fakultu s aprobací zeměpis a německý jazyk. V osmém ročníku učí podle učebnice *Heute haben wir Deutsch*.

O novinky v metodice výuky německého jazyka se zajímá prostřednictvím školení německého jazyka, a to hlavně o příspěvky ke slovní zásobě, gramatice a hrám.

Nejčastěji je její výuka organizována jako práce ve dvojicích, dále následuje práce ve skupinách, samostatná práce a jako nejméně častou organizační formu výuky uvádí výuku frontální.

Na procvičování čtení používá texty z učebnice nebo jiných materiálů, které se týkají daného tématu. S texty v učebnici je spokojena.

Se čtením spojuje následující aktivity: před čtením asociogram na dané téma, čtení nahlas, odhadování významu slov, po čtení otázky a odpovědi nebo doplňování slov do vět – Lückentext. Texty jsou vždy čtené nahlas a přeloženy. Ke kontrole porozumění textu je vždy užito různých cvičení (otázky, doplňování apod.) Čtecí strategie jsou také procvičovány.

Paní učitelka si není vědoma, že by žáci měli nějaké výhrady k textům čteným v hodinách.

²² [http://www.czso.cz/csu/edicionplan.nsf/t/F3003CB19C/\\$File/13010402.xls](http://www.czso.cz/csu/edicionplan.nsf/t/F3003CB19C/$File/13010402.xls)

Ve třídě, ve které výzkum proběhl, bylo 8 žáků. Hodina, kterou jsem v této třídě vedla, proběhla standardně, bez obtíží.

Žáci dosáhli průměrného výsledku 23 bodů z 37 možných. Toto číslo odpovídá úspěšnosti 62%. Nejnižší počet získaných bodů byl 17,5 a nejvyšší 28.

Šest žáků uvedlo, že rádo čte, ostatní nikoliv. Sedmi žákům se texty v učebnici nelíbí, protože jsou nezajímavé, nudné, dlouhé a protože je nebaví texty překládat. Pouze jeden žák uvedl, že se mu texty někdy líbí a někdy nelíbí.

Texty, které jsem použila ke svému výzkumu, se líbily šesti žákům. Jako hlavní důvod uváděli to, že texty jsou zajímavé. Dva žáci uvedli, že se jim texty líbily, protože byly zajímavé a nelíbily, protože s jim zdály těžké na porozumění.

Polovina žáků se pokoušela číst německy mimo školu. Sedm žáků si čtený text doslovně překládá a všichni žáci dokáží porozumět německému textu, aniž by znali všechna slova v něm obsažená.

4.7. ZŠ Čécova, České Budějovice

České Budějovice jsou metropolí Jihočeského Kraje a mají 95 245 obyvatel²³ (k 1.1.2004).

V devátém ročníku na této škole učí paní učitelka, které je 26 let a vyučuje již šestým rokem. Vystudovala pedagogickou fakultu s aprobační německý jazyk a výtvarná výchova. V devátém ročníku učí podle učebnice *Heute haben wir Deutsch*.

Paní učitelka se zajímá o novinky v metodice výuky cizích jazyků, a to hlavně o publikace z nakladatelství *Fraus* a o nové učence, ze kterých uvádí např. *Spaß mit Max*.

²³ [http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/t/F3003CB19C/\\$File/13010402.xls](http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/t/F3003CB19C/$File/13010402.xls)

Její hodiny jsou nejčastěji organizovány jako frontální vyučování, samostatná práce nebo práce ve dvojicích. Jako méně častou organizační formu vyučování uvádí práci ve skupinách.

Na procvičování čtení používá paní učitelka různé texty, které si nachází v jiné literatuře než v učebnici, podle které učí. S texty, které jsou v této učebnici, není vůbec spokojena. Texty vybírá hlavně podle aktuálního tématu.

Se čtením spojuje následující aktivity: seznámení s novou slovní zásobou a tématické otázky před čtením textu, otázky k textu při čtení a po něm, doplňování odpovědí, popřípadě otázek v pracovní listě po přečtení textu. Texty jsou vždy čteny nahlas a jen některé pasáže z nich jsou přeloženy. Ke kontrole porozumění obsahu textu jsou vždy užita různá cvičení (otázky, doplňování apod.). Čtecí strategie jsou také procvičovány.

Paní učitelka si není vědoma, že by žáci měli nějaké výhrady k textům čteným v hodinách.

Ve skupině, ve které proběhl můj výzkum bylo 17 žáků. Tato skupina byla velmi komunikativní a to urychlilo úvodní fázi hodiny. Při samostatné práci byla tato „komunikativnost“ spíš na škodu. Během hodiny byl ve třídě značný hluk a musela jsem žáky často tišit. Tato skutečnost mohla negativně ovlivnit jejich soustředění.

Žáci dosáhli průměrného výsledku 23 bodů z 37 možných. Toto číslo odpovídá úspěšnosti 62%. Nejnižší počet získaných bodů byl 12 a nejvyšší 28.

Deset žáků uvedlo, že rádo čte, ostatní nikoliv. Texty v učebnici se nelíbí jedenácti žákům, protože jsou nudné, divné, nesrozumitelné, dlouhé, neobsahují žádné informace a nejsou ze života. Některým žákům se nelíbí učebnice celkově. Naopak šesti žákům se texty v učebnici líbí, protože jsou zajímavé, propracované, popisují situace ze života a protože se doví něco nového a mohou si vyzkoušet výslovnost.

Texty, které jsem použila ve svém výzkumu se líbily sedmi žákům, a to hlavně protože byly zajímavé, pěkně zpracované a žáci jim rozuměli. Naopak šesti žákům se tyto texty nelíbily, protože v nich bylo moc cizích slov a nebylo jim rozumět, protože byly zdlouhavé a divné. Někteří se o nich vyjadřovali, že to pro ně byla ztráta času. Ostatním se v něčem líbily a v něčem ne.

Jedenáct žáků se pokoušelo číst německy mimo školu. Sedm žáků si čtený text doslovně překládá a čtrnáct žáků dokáže porozumět německému textu, aniž by znali všechna slova v něm obsažená.

4.8. ZŠ Ústavní, Praha 8

Praha je hlavním městem České republiky a má 1 165 581 obyvatel²⁴ (k 1.1.2004).

V devátém ročníku na této škole vyučuje němčinu paní učitelka, které je 62 let a učí již 42 let. Vystudovala pedagogickou fakultu s aprobací ruský jazyk, zeměpis a hudební výchova. Zkoušky z německého jazyka absolvovala dodatečně. V devátém ročníku učí podle učebnice *Wer? Wie? Was?*.

Z novinek v metodice výuky cizích jazyků, o které se paní učitelka zajímá, uvedla nové učebnice, a to *Ping Pong* a *Start mit Max*.

Její hodiny jsou nejčastěji organizovány jako frontální výuka nebo jako práce ve dvojicích. Poté následuje práce ve skupinách. Nejméně častá organizační forma výuky je samostatná práce.

Na procvičování čtení paní učitelka používá většinou texty z učebnice, a to hlavně z důvodu nedostatku času. S texty v učebnici je někdy spokojena a někdy je hodnotí jako průměrné.

Se čtením spojuje následující aktivity: poslech textu z nahrávky, rozbor textu, odpovědi na otázky a pokus o reprodukci. Texty jsou vždy čteny nahlas a přeloženy. Ke kontrole porozumění obsahu textu

²⁴ [http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/t/F3003CB19C/\\$File/13010402.xls](http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/t/F3003CB19C/$File/13010402.xls)

jsou vždy užita různá cvičení (otázky, doplňování apod.). Čtecí strategie jsou také pravidelně procvičovány.

Na otázku, jestli mají její žáci nějaké výhrady k textům v učebnici, paní učitelka odpověděla, že většinou nemají. Někdy se vyskytnou výhrady k obsahu textu, který žákům připadá naivní.

Skupina, ve které výzkum proběhl, se skládala z osmi žáků. Hodina, kterou jsem v této třídě vedla, byla velmi příjemná a probíhala „nadstandardně“. Žáci byli komunikativní a soustředění. Během samostatné práce panovala ve třídě bezvadná pracovní atmosféra. Každý se soustředil na čtení a řešení úkolů k textům a nikdo nerušil ostatní v jejich práci.

Žáci dosáhli průměrného výsledku 27 bodů z 37 možných. Toto číslo odpovídá úspěšnosti 73%. Nejnižší počet získaných bodů byl 19,5 a nejvyšší 35,5.

Až na jednoho žáka všichni uvedli, že rádi čtou. Texty v učebnici se líbí jen třem žákům, protože jsou různorodé, přínosné, zajímavé a vtipné. Čtyřem žákům se texty v učebnici nelíbí, protože jsou nudné, nezajímavé, dětské, nesrozumitelné a nejsou přínosné pro každodenní komunikaci. Jeden žák uvedl, že se mu texty někdy líbí, ale někdy mu připadají divné a nechápe důvod, proč je čte.

Texty, které jsem použila pro svůj výzkum, se líbily všem žákům, protože byly nové, zajímavé, ze života. Také se jim líbily, protože je baví cestování a nová slovíčka, která se z nich naučili, budou moci v budoucnu využít. Mimo školu se německy pokoušeli číst dva žáci. Nikdo z žáků si text doslovně nepřekládá a sedm žáků dokáže porozumět německému textu, aniž by znali všechna slova v něm obsažená.

4.9. ZŠ Hostivař, Praha 10

V osmém ročníku vyučuje němčinu paní učitelka, které je 56 let a má třicetiletou pedagogickou praxi. Vystudovala pedagogickou fakultu

s aprobačí český jazyk a dějepis. V osmém ročníku učí podle učebnice *Němčina pro ZŠ (Maroušková)*.

Paní učitelka se zajímá o novinky v metodice cizích jazyků prostřednictvím různých seminářů, které pravidelně navštěvuje a které poskytují podle jejího názoru dobrou úroveň informací.

Nejčastější organizační forma jejího vyučování je práce ve dvojicích. Dále následuje práce ve skupinách, samostatná práce a jako nejméně častou organizační formu vyučování uvádí vyučování frontální

K procvičování používá texty z následujících publikací: *Lesen und Üben, Deutschland – Leitung* a *německé učebnice pro cizince*. Texty v učebnici hodnotí jako průměrné.

Se čtením spojuje následující aktivity: před čtením poslech textu z nahrávky, kontrola porozumění textu s otázkami i bez nich, vzájemné kladení otázek k textu, dramatizace textu apod. Texty jsou vždy čteny nahlas a částečně přeloženy. Ke kontrole porozumění obsahu textu jsou vždy užita různá cvičení (otázky, doplňování apod.). Čtecí strategie jsou také pravidelně procvičovány.

Paní učitelka si není vědoma, že by žáci měli nějaké výhrady k textům čteným v hodinách.

Skupina, ve které výzkum proběhl byla velmi malá – jen šest žáků. Před hodinou jsem byla upozorněna, že se téměř výhradně jedná o žáky se SPU. Hodina ovšem proběhla bez jakýchkoliv problémů. Žáci byli aktivní a snaživí.

Žáci dosáhli průměrného výsledku 23 bodů z 37 možných. Toto číslo odpovídá úspěšnosti 62%. Nejnižší počet získaných bodů byl 17 a nejvyšší 27,5.

Pouze jeden žák uvedl, že nerad čte. Texty v učebnici se líbí čtyřem žákům, protože jsou zajímavé, hezké a někdy vtipné. Dvěma žákům se texty nelíbí, protože jsou nudné a nezajímavé.

Texty, které žáci četli v rámci mého výzkumu, se líbily pěti žákům, protože byly zajímavé a protože se v nich dozvěděli nové informace. Jeden žák se k textům nevyjádřil. Mimo školu se německy pokoušelo číst pět žáků. Pouze jeden žák si čtený text doslova překládá a všichni žáci dokáží porozumět německému textu, aniž by znali všechna slova v něm obsažená.

4.10. ZŠ Olešská, Praha 10

V devátém ročníku vyučuje němčinu paní učitelka, které je 36 let a má sedmiletou pedagogickou praxi. Vystudovala filozofickou fakultu, obor andragogika. V devátém ročníku učí podle učebnice *Start mit Max* a *Němčina pro ZŠ* (Maroušková).

Jako zdroj novinek z metodiky výuky cizích jazyků uvedla časopis *Hurra!*.

Její výuka je nejčastěji organizována jako samostatná práce. Poté následuje práce ve dvojicích, frontální vyučování a nejméně častá organizační forma výuky je práce ve skupinách.

Na procvičování čtení používá kopie z různých učebnic a časopisů, protože v hodinách většinou používá jen pracovní sešit k učebnici *Start mit Max*. Texty v této učebnici hodnotí jako průměrné.

Se čtením spojuje následující aktivity: uvedení slovní zásoby a vysvětlení neznámých slovíček a ověření porozumění textu. Texty jsou jen v polovině případů čteny nahlas a jsou téměř vždy přeloženy. Ke kontrole porozumění obsahu textu jsou vždy užita různá cvičení (otázky, doplňování apod.). Čtecí strategie jsou také pravidelně procvičovány.

Na otázku, jestli mají její žáci nějaké výhrady k textům, odpověděla, že ano. Žáci občas textům nerozumí, protože mají malou slovní zásobu.

Skupina, ve které jsem provedla svůj výzkum, se skládala z šestnácti žáků. Hodina proběhla s určitými komplikacemi. Úvod hodiny trval déle, protože žáci nebyli moc komunikativní a celkově měli malou slovní zásobu. Během hodiny vyrušovali a nebyli soustředění. Někteří žáci téměř vůbec nespolupracovali, a to ne jen v úvodní fázi, ale i během celé hodiny. Celkově bych řekla, že se jednalo o zcela nemotivovanou skupinu. Jejich výsledky tomu také odpovídaly. Žáci dosáhli průměrného zisku 15 bodů z 37 možných. Toto číslo odpovídá úspěšnosti 40%. Nejnižší počet získaných bodů byl 8,5 a nejvyšší 21.

Přesně polovina žáků uvedla, že ráda čte. Texty v učebnici se nelíbí jedenácti žákům, protože je nebaví, jsou nudné, mají malou slovní zásobu. Několik žáků také uvedlo, že moc nečtou, protože texty neumí přeložit. Texty v učebnici se líbí pouze třem žákům, protože jsou jednoduché.

Sedmi žákům se texty, které jsem použila pro svůj výzkum, nelíbily, protože jim nerozuměli, protože je to nebavilo a protože byly jiné než ty, ke kterým jsou zvyklí. Oproti tomu sedmi žákům se tyto texty líbily, protože byly zajímavé a dozvěděli se v nich něco nového a protože byly jednoduché. Jednomu žákovi se texty líbily i nelíbily zároveň a jeden žák se k nim nevyjádřil.

Mimo školu se německy pokoušelo číst pět žáků. Sedm žáků si čtený text doslova překládá a stejný počet dokáže porozumět německému textu, aniž by znal všechna slova v něm obsažená.

4.11. Shrnutí výsledků výzkumu

V této podkapitole budou shrnuty výsledky výzkumu. Budu si všímat různých faktorů, ovlivňující úspěšnost žáků při testování čtení s porozuměním.

V následující tabulce jsou shrnuty výsledky testů. Základní školy jsou řazeny podle velikosti měst, ve kterých se nachází, a to od nejmenší obce po největší město.

Závěrečný přehled úspěšnosti žáků

Základní škola	Průměrná úspěšnost v %	Průměrný bodový zisk	Max	Min
ZŠ Zlonice	62%	23	27	16
ZŠ Kynšperk	56,6%	21	30	6
2.ZŠ Rakovník	56,6%	21	31	12
7.ZŠ Kolín	69%	25,5	31	16
4.ZŠ Kladno	49%	18	28,5	7
ZŠ Jih Hradec Králové	62%	23	28	17,5
ZŠ Čécova Č.Budějovice	62%	23	28	12
ZŠ Ústavní Praha 8	73%	27	35,5	19,5
ZŠ Hostivař Praha 10	62%	23	27,5	17
ZŠ Olešská Praha 10	40%	15	21	8,5

Z tohoto přehledu je jasné, že velikost měst není jedním z faktorů, který by zásadně ovlivňoval úroveň řečových dovedností žáků. Pokud by tomu tak bylo, museli by žáci ze ZŠ Zlonice dosáhnout nejhorších

výsledků a pražské školy by si stály nejlépe. Tak tomu ovšem není a dokazuje to i fakt, že nejlepšího i nejhoršího výsledku bylo dosaženo právě v Praze.

Úspěšnost žáků se pohybuje mezi 40 a 73%, nejčastěji však okolo 60%, a to ve velkých i malých městech. Celkově bych výsledky zhodnotila, s výjimkou ZŠ Ústavní v Praze 8 a 7.ZŠ Kolín, jako ne moc uspokojivé.

V následující tabulce si všímám úspěšnosti žáků při testování čtecí dovednosti v závislosti na tom, jestli rádi čtou v mateřském jazyce.

Úspěšnost ve čtení v závislosti oblíbenosti čtení v mateřském jazyce

Základní škola	Rádo čte	Průměrná úspěšnost v %	Průměrný bodový zisk
ZŠ Zlonice	40%	62%	23
ZŠ Kynšperk	61%	56,6%	21
2.ZŠ Rakovník	40%	56,6%	21
7.ZŠ Kolín	89%	69%	25,5
4.ZŠ Kladno	40%	49%	18
ZŠ Jih Hradec Králové	75%	62%	23
ZŠ Čechova Č.Budějovice	59%	62%	23
ZŠ Ústavní Praha 8	87,5%	73%	27
ZŠ Hostivař Praha 10	83%	62%	23
ZŠ Olešská Praha 10	50%	40%	15

Z tohoto přehledu se sice nedá vytvořit přesný vzorec, který by matematicky vyjadřoval závislost úspěšnosti ve čtení s porozuměním v cizím jazyce na oblibě čtení v jazyce mateřském, lze si však všimnout, že ve více případech platí, že žáci, kteří mají větší oblibu ve čtení v mateřském jazyce, dosáhli docela dobrých výsledků i ve čtení v jazyce cizím.

Další tabulka si všímá závislosti úspěchu v testu na vzdělání učitelů německého jazyka.

Úspěšnost ve čtení v závislosti vzdělání pedagogů

Základní škola	Vystudovaná VŠ s aprobací NJ	Průměrná úspěšnost v %	Průměrný bodový zisk
ZŠ Zlonice	ANO	62%	23
ZŠ Kynšperk	NE	56,6%	21
2.ZŠ Rakovník	ANO	56,6%	21
7.ZŠ Kolín	ANO	69%	25,5
4.ZŠ Kladno	ANO	49%	18
ZŠ Jih Hradec Králové	ANO	62%	23
ZŠ Číčova Č.Budějovice	ANO	62%	23
ZŠ Ústavní Praha 8	ANO	73%	27
ZŠ Hostivař Praha 10	NE	62%	23
ZŠ Olešská Praha 10	NE	40%	15

Také v tomto případě nemohu tvrdit, že by to, jakou školu a aprobaci pedagog vystudoval, zásadním způsobem ovlivnilo úroveň dosažených řečových dovedností žáků. Lze srovnat např. výsledky ZŠ Zlonice, ZŠ

Jih v Hradci Králové a ZŠ Čechova v Českých Budějovicích, kde učí aprobovaní učitelé, se ZŠ Hostivař v Praze 10, kde paní učitelka aprobovaná není. Výsledky jsou zcela totožné. Dle mého názoru je spíš důležitý přístup a osobnost učitele, než vystudovaná škola. Pokud byli učitelé k žákům laxní, málo zapálení pro svou práci nebo málo přísní a důslední, byly i výsledky žáků horší.

5. Návrhy na řešení stávající situace

Tato kapitola bude věnována možným řešením, jak učinit čtení ve výuce cizího jazyka atraktivnějším a jakým způsobem motivovat žáky a vzbudit v nich větší zájem o tuto řečovou dovednost.

5.1. Učebnice německého jazyka používané na ZŠ

Z výsledků výzkumu vyplývá, že více jak polovina žáků je nespokojena s texty v učebnici, kterou používají v hodinách německého jazyka. Někteří dokonce uvádějí, že se jim učebnice nelíbí jako celek. Dle mého názoru je volba učebnice pro žáky velmi důležitým motivačním faktorem. Pokud učebnice není vzhledově atraktivní a pokud neobsahuje témata, která by žáky zaujala, je složitější je motivovat k učení se německému jazyku. Proto bude následující kapitola věnována učebnicím, se kterými jsem se setkala a podle nichž se vyučuje německý jazyk na základních školách, ve kterých proběhl výzkum k mé práci. Budu se soustředit hlavně na texty, které jsou určeny na procvičování čtení s porozuměním a na cvičení s ním spojená.

5.1.1 Heute haben wir Deutsch-Kouřimská, M., Jelínek, S. a kol.

Heute haben wir Deutsch je nejpoužívanější řadou učebnic na základních školách. Byla vydána na konci 90.let 20.století. V některých

aspektech je tato učebnice dnes již zastaralá a pro žáky po vizuální stránce neatraktivní.

Texty na procvičování čtení v této učebnici by mohly být rozděleny do dvou hlavních skupin. Do první skupiny by patřily texty, které vyprávějí o nějaké rodině a jejích příhodách. Tyto texty jsou psány jako vyprávění, dialogy, dopisy apod. Tento typ textů není pro žáky moc motivující, protože se z nich nedozví moc nových informací a nejsou tématicky přizpůsobeny jejich zájmům. Jak žáci, tak i učitelé si stěžovali, že tyto texty jsou příliš dlouhé.

Druhou skupinu textů tvoří texty, které jsou vkládány do hlavních textů ve žlutých rámečcích. Jedná se o texty s náročnější slovní zásobou, které mohou být čteny se slovníkem a ve kterých se žáci dozvídají všelijaké zajímavosti k danému tématu. Tyto texty mají alespoň nějakou informační hodnotu, ale nejsou moc zaměřeny na zájmy a témata, která zajímají dnešní školáky.

Texty obvykle bývají doplněny obrázky. Na začátku každé lekce je úvodní ilustrace, která bývá doplněna i klíčovými slovy k tématu lekce. Ověření porozumění textu probíhá většinou formou otázek. Jsou formulovány např.: Wie steht es im Text? Wie ist es richtig?; Sucht im Text.; Wie soll man es verstehen? atd. Cvičení v pracovním sešitě jsou téměř výhradně zaměřena na gramatiku a slovní zásobu. Cvičení na čtení s porozuměním nebo na rozvoj čtecích strategií zde chybí.

5.1.2 Němčina pro ZŠ - Maroušková, M. a kol.

Tato učebnice byla vydána v roce 2001 a patří vedle Heute haben wir Deutsch k nejrozšířenějším učebnicím německého jazyka na základních školách. Ačkoliv se jedná o docela novou učebnici, její vzhled i koncept jsou zastaralé.

Texty v učebnici jsou umístěny na začátek každé části lekce, většinou doprovázeny ilustrací a bez úvodních cvičení. Z témat uvedu

např. Eine Klassenfahrt nach Deutschland, Mein Leben, Der Lebenslauf von Thomas, témata zaměřená na zeměpis a kulturu německy mluvících zemí. Vyskytují se zde asi všechna témata, která najdeme v osnovách pro základní školy, ale jsou zpracována takovým způsobem, který žáky nemůže zaujmout. Texty jsou psané formou vyprávění, rozhovoru, dopisu apod.

Cvičení na porozumění textu jsou také fádní a stále stejná. Za každým textem jsou otázky, nebo cvičení, ve kterém mají žáci rozhodovat, zda jsou dané výroky pravdivé, či nikoliv. Procvičování čtecích strategií zcela chybí. Několik textů najdeme i v pracovním sešitě, ale většinou neslouží jako texty na procvičování čtení s porozuměním, ale jako výchozí texty pro určitý gramatický jev.

5.1.3 Wer? Wie? Was? – Vieth, T. a kol.

Tato řada učebnic byla vydána na začátku devadesátých let. Zhruba první polovina učebnice je koncipována jako časopis. Jsou zde jen texty, ilustrace a fotografie. Texty jsou velmi rozsáhlé. Nejsou výjimkou texty, které pokryjí i dvě stránky učebnice. Tématicky jsou texty docela zajímavé. Vyskytují se témata jako příroda, cestování, zvířata, příběhy lidí. Texty jsou psány jako novinové články. Vyskytují se zde reportáže, rozhovory, příběhy. Vizuálně a tématicky se jedná o docela přitažlivou učebnici, ale rozsah textů může mnohé žáky i učitele spíš odrazovat.

Cvičení na porozumění textu jsou umístěna do pracovního sešitu, aby texty v učebnici vypadaly jako autentické texty v časopisech. Jejich zadání jsou různorodá např. doplňování informací do tabulek, vyhledávání částí textu, které znamenají přibližně to samé, zodpovídání otázek k textu, malování obrázků k textu apod. V pracovním sešitě lze najít další texty na procvičování čtení s porozuměním. Čtecí strategie procvičovány nejsou.

5.2. Jiné alternativy učebnic

V této kapitole bych chtěla nabídnout další alternativy učebnic, které by se daly použít při výuce německého jazyka na druhém stupni základních škol. Nových učebnic existuje obrovské množství, a proto zde zmíním dvě řady učebnic, které mě nejvíce zaujaly, a to *Spaß mit Max* a *Pingpong Neu*.

5.2.1 Spaß mit Max

Spaß mit Max patří k nejnovějším učebnicím německého jazyka pro druhý stupeň základních škol. Učebnice působí velmi přitažlivě, je v ní spousta obrázků a fotografií. Průvodcem celou knihou je mobilní telefon Max, pro kterého autoři vyhradili okraje jednotlivých stránek. Zde Max žáky upozorňuje na učivo, které již bylo probráno v hodinách německého jazyka i v ostatních hodinách, a tím provazuje jednotlivé vyučovací předměty. Také dává různé tipy, jak řešit jednotlivá cvičení a jak si ušetřit práci.

Na začátku každé lekce lze vždy najít obrázky, fotografie a otázky k tématu, kterému je lekce věnována. Texty na procvičování čtení s porozuměním jsou kratší a v každé lekci je jich několik. Tématicky jsou texty velmi dobře vybrány. Zaměřují se na zájmy a témata, která žáky zajímají, jako jsou např. sport, hudba, cestování apod. Texty mají formu rozhovorů, ale i souvislých textů.

Cvičení na ověření porozumění textu jsou různorodá. Většinou se jedná o vyhledávání různých informací v textu a jejich následné třídění např. do tabulek apod. Vyskytují se také cvičení, ve kterých mají žáci rozhodovat, jestli je daná informace podle textu správně či špatně. Důležité na těchto cvičeních je, že mají smysl pro využití jazyka i mimo školu a že žáky podněcují k aktivnímu zpracování získaných informací.

Čtecí strategie jsou procvičovány a je na ně upozorňováno u každého textu. V postraní sloupce jsou vždy napsané různé tipy, jak si

čtení ulehčit, např.: „*Před přečtením souvislého textu si nejprve přečti nadpis a prohlédni obrázky. Rychle pak zjistíš, o čem text bude. Přečti si vždy nejprve celý odstavec a uvědom si význam slov, která znáš z češtiny (Olympiade). Zaměř se nejprve na význam základních větných členů, podmětu a přísudku. V německé větě bývá sloveso často také na konci věty! Neznámá slovíčka najdeš pod textem. Můžeš také použít slovník.*“²⁵

V tomto krátkém úryvku je upozorněno na téměř všechny čtecí strategie, které jsem již zmiňovala v kapitole 2.6.

5.2.2 Pingpong Neu – Kopp G., Frölich K.

Pingpong Neu patří k nejnovějším učebnicím, které se objevili na českém trhu. Jedná se o velmi povedenou učebnici pro mladistvé z nakladatelství Max Hueber Verlag. Učebnice vypadá velmi atraktivně. Je v ní spousta fotek a obrázků. Témata textů jsou dobře volena a přizpůsobena zájmům mladých lidí. Jako příklad mohu uvést cestování, hudba, adrenalinové sporty, tetování, psychotesty apod. Texty mají formu novinových článků nebo článků z časopisů, letáků z cestovních kanceláří, rozhovorů apod. Texty působí realisticky.

Kontrola porozumění čtenému textu probíhá ve smysluplných cvičeních, ve kterých žáci vyhledávají v textu informace, různými způsoby je třídí (např. do tabulek) a aktivně s nimi pracují. Také můžeme najít cvičení, ve kterých se žáci rozhodují, zda jsou tvrzení o textu správně nebo špatně, nebo ve kterých vybírají z více možností tu správnou. Texty také slouží jako dobrý výchozí materiál pro následnou diskusi.

Čtecí strategie jsou vyzvedávány téměř u každého textu. Tyto tipy jsou umístěny v malém rámečku poblíž textu a oslovují přímo čtenáře. Zde uvedu několik z nich.

²⁵ Lenčová, I. a kol.: *Spaß mit Max 2*. Plzeň, Fraus, 2003, s.25.

„Konzentriere dich auf die Wörter, die du schon kennst. Dann verstehst du viel.“²⁶

„Du kannst einen Text besser verstehen, wenn du W-Fragen stellst: Wer?, Was?, Wann?, Wo?, Warum?“²⁷

„Lies einen Text und fasse dann die wichtigsten Informationen in einem Satz zusammen.“²⁸

„Achte besonders auf die Wörter, die du schon kennst. Die anderen kannst du oft aus dem Kontext erschließen.“²⁹

Výborné na této učebnici je, že na internetových stránkách Max Hueber Verlag lze najít pro žáky interaktivní cvičení k jednotlivým lekcím a pro učitele zajímavé rozšiřující materiály (hry, texty na čtení, pracovní listy apod.) pro jejich hodiny. Dále zde jsou zajímavé internetové odkazy vztahující se k jednotlivým tématům. To nabízí další možnosti, jak ozvláštnit hodiny německého jazyka, a tím i více motivovat žáky. Internetová adresa těchto stránek je <http://www.hueber.de/pingpong/index.asp>.

5.3. Další zdroje textů pro hodiny němčiny

Texty pro výuku čtení v německém jazyce nemusí být vždy čerpány jen z učebnic a pracovních sešitů. Žáky podle dotazníků přitahují texty, které jsou v něčem nové a odlišné od textů, na které jsou zvyklí z učebnic. Dále také uváděli, že rádi čtou časopisy, a to i žáci, kteří uvedli, že čtení je nebaví. Také když se zmiňovali o textech, které se pokoušeli číst německy, velké procento žáků uvedlo časopisy, dále pak jídelní lístky, letáky, informační tabule apod. Tato kapitola proto bude věnována časopisům a různým textům, které se dají využít ve výuce německého jazyka.

²⁶ Kopp, G., Frölich, K.: Pingpong Neu 2-Arbeitsbuch. Ismaning, Max Hueber Verlag, 2005, s.95.

²⁷ Kopp, G., Frölich, K.: Pingpong Neu 2. Ismaning, Max Hueber Verlag, 2005, s.84.

²⁸ Kopp, G., Frölich, K.: Pingpong Neu 2. Ismaning, Max Hueber Verlag, 2005, s.51.

²⁹ Kopp, G., Frölich, K.: Pingpong Neu 2. Ismaning, Max Hueber Verlag, 2005, s.28.

5.3.1 Časopis Hurra!

Časopis Hurra! vydává FLP s.r.o. a je určen pro začátečníky, jež se učí německý jazyk. Je uspořádán velmi podobně, jako jsou časopisy, které mládež čte v češtině. Časopis obsahuje spoustu krátkých článků, které jsou přizpůsobeny jazykové úrovni žáků – slovní zásoba je jednoduchá a těžší slovíčka jsou přeložena pod článkem. Tématicky je aktuálnější než učebnice, protože časopis je flexibilnější a může reagovat na aktuální události. Nalezneme zde témata jako hudba, film, počítače, mobilní telefony, sport, vesmír, příroda apod. V každém čísle časopisu je tzv. Spaßseite, kde jsou různé kvízy, hádanky, bludiště. Během roku se vyskytují tématicky zaměřené strany o aktuálních svátcích apod. Na poslední straně jsou vždy 4 karty, věnované tématům lidé, pamětihodnosti, zvířata a sport.

Časopis je vhodný pro použití v hodinách německého jazyka při procvičování čtení s porozuměním a při výuce reálií, ale také pro samostatné čtení doma.

5.3.2 Deutsch mit Spaß

Deutsch mit Spaß je soubor materiálů pro tvořivou výuku německého jazyka na základních školách. Od roku 2004 ho vydává nakladatelství Dr. Josef Raabe a kolektiv autorů vede Veronika Kordová-Fleischmannová. Základní soubor těchto materiálů je každý týden doplňován o nové. Tato rozšíření jsou po objednávce zasílána přímo do škol. Soubor je rozdělen do pěti oddílů: Basithemen, Ergänzende Themen, Landeskunde, Literatur a Spiele und kreative Aktivitäten.

Tyto materiály ulehčují práci učitelům, protože jsou zpracovány jako plány hodin, které může pedagog využít buď celé a vést podle nich celou hodinu, nebo jen částečně a ozvláštnit jimi běžné hodiny. Lze zde najít zajímavé texty s rozmanitými úkoly z různých

tématických oblastí (rodina, cestování, nákupy, škola apod.), kapitoly o reáliích německy mluvících zemích a Evropské unie a didaktizované literární texty. Slovní zásoba je upravena podle slovní zásoby užívané v učebnicích německého jazyka pro základní školy.

5.3.3 Další materiály

Další materiály, které jsou pro žáky motivující, jsou různé texty z reálného života. Může se jednat o jídelní lístky, prospekty hotelů, informační letáky, jízdní řády apod. Žáci si při četbě takových textů vyzkouší řešit situace, ve kterých se v budoucnu mohou ocitnout při návštěvě některé z německy mluvících zemí. Zjistí, že němčina není jen jedním z vyučovacích předmětů a že se některé dovednosti, které se ve škole učí, dají použít i v reálném životě. Čtení se může spojit s hraním scének, které budou simulovat opravdové situace.

Tyto materiály lze opatřit z různých zdrojů. Mohou je přivážet jak učitelé, tak i žáci ze cest do zahraničí, a mnohé lze nalézt na internetu.

5.4. Didaktizace textů

V této kapitole uvedu několik didaktizací textů, které by se daly použít v hodinách německého jazyka. Bude se jednat o 2 texty, jejichž zdrojem je internet a časopis Hurra!. Jednotlivé didaktizace se nebudou věnovat jen čtení s porozuměním, ale budou popisovat různé možnosti, jak s textem dále pracovat a jak ho použít jako výchozí materiál např. pro mluvení nebo psaní.

5.4.1 Anzeigen

Jako první texty jsem si zvolila inzeráty. Jsou to texty přímo spojené s realitou. To je dle mého názoru pro žáky velmi motivující. Další výhodou je to, že jsou poměrně krátké, ale obsahují velké

množství informací. Z hlediska typologie čtení se bude jednat o čtení selektivní (scanning). Text i pracovní list jsou v příloze č. VI.

I. Úvod do tématu a odlehčení textu

Do tématu uvedeme pomocí asociogramů na témata „WERBUNG“ a „ANZEIGEN“. Pokud se vyskytnou nějaké obtíže a žáci nebudou reagovat dostatečně rychle, je možno jim pomoci otázkami např. *Wofür kann man werben? Wofür kann eine Anzeige sein? Wie sieht eine Anzeige aus? Wo kann man Anzeigen finden? Wo kann man Werbungen finden?* atd.

II. Zadání úkolů, čtecí strategie

Po úvodní fázi se rozdají texty a zadání úkolů. Žáky je třeba upozornit, že si mají nejprve přečíst úkoly, aby věděli, jaké informace v textu mají hledat, a teprve poté začít se čtením. Žáci by také měli být upozorněni na to, že si mají všimnout zvýrazněných slov v jednotlivých inzerátech, protože už jen díky nim mohou poznat, o čem daný inzerát je. Také by si měli všimnout internacionalismů.

III. Čtení a řešení úkolů

Tato fáze může být organizována jako samostatná práce nebo jako práce ve dvojicích. Číst budou žáci potichu. Budou mít také možnost pracovat se slovníkem.

IV. Kontrola porozumění

Tuto fázi povede učitel, kdy se bude jednotlivých žáků nebo dvojic ptát, které inzeráty vybrali pro jednotlivé situace a proč. Kontrolu správnosti odpovědí by měli provádět ostatní žáci. Učitel by se jich bude ptát např. *Ist es so richtig? Kann es nicht anders sein? Warum ist es richtig/falsch?*

Správné řešení úkolů je uvedeno na pracovním listě v příloze č. VI/a.

V. Následná fáze

Čtení těchto textů může sloužit jako odrazový můstek pro další aktivity. Může následovat např. psaní vlastních inzerátů – opět jako samostatná práce nebo práce ve dvojicích. Témata těchto inzerátů mohou být daná nebo si je učitel může předem promyslet. Mohly by se vztahovat třeba

k aktuálně probíraným tématům. Nebo by mohla následovat dramatizace, ve které by si žáci sami vymysleli reklamu a následovně ji přehráli před třídou. Je také možné převzít známé reklamy z televize.

5.4.2 Weg mit den Blehdosen!

Tento text je článek z časopisu a je tématicky zaměřen na ochranu životního prostředí. Toto téma je velmi aktuální. Žáci by ve škole měli být seznámeni s různými možnostmi, jak i oni by mohli přispět k ochraně životního prostředí. O tomto tématu žáci jistě diskutují i v jiných hodinách (občanská výchova, zeměpis), a tak mají jistě hodně informací vztahujících se k ekologii. Téma tohoto textu je dobrým pojítkem s těmito předměty. Úkoly k textu se zaměří na celkové porozumění. Text i pracovní list jsou v příloze č. VII.

I. Úvod do tématu a odlehčení textu

Hodinu začneme asociogramem na téma „UMWELTSCHUTZ“. Opět lze žákům pomoci otázkami např. *Wie wird die Umwelt verschmutzt? Was kann man mit dem Abfall machen?* atd.

II. Zadání úkolů, čtecí strategie

V této fázi se žákům rozdají texty a zadání úkolů. Budou upozorněni na to, že si mají nejdříve přečíst zadání a teprve poté číst vlastní text. Text obsahuje mnohé internacionalismy a žáci by si jich měli cíleně všímat, protože jim to ulehčí porozumění textu. Dále se v textu vyskytují mnohé složeniny. Učitel upozorní žáky na to, že složeninám jde mnohdy velmi lehce porozumět, když jsou rozloženy na jednotlivé části. Žáci nebudou používat slovník, takže budou muset neznámá slova odhadovat z kontextu.

III. Čtení a řešení úkolů

Žáci budou pracovat samostatně a text bude čten potichu.

IV. Kontrola porozumění

Kontrola porozumění proběhne ve skupinách. Třída bude rozdělena na dvě skupiny, které dostanou určitý čas na zkontrolování výsledků mezi sebou. Poté každá skupina vyšle jednoho zástupce, který napíše na otočenou tabuli odpovědi k jednotlivým otázkám. Za správnou odpověď dostane každé družstvo bod, přičemž správnost odpovědí kontrolují sami žáci. Učitel vstoupí do této fáze jen tehdy, pokud žáci chybu neodhalí a upozorní je na to, že je odpověď chybná, ale neopravuje ji. Např. *Ist es wirklich so richtig?* nebo *Kann es nicht anders sein?*

V. Následná fáze

Ekologie je velmi vhodné téma pro diskusi. Na kopii s textem jsou již obsažené otázky, které lze pro diskusi použít. Žáci nebo učitel však také mohou vymýšlet jiné otázky sami. Z těchto otázek mohou žáci sestavit dotazník a udělat pomocí něho rozhovor se spolužáky. Za domácí úkol mohou sestavit statistiku o tom, jak nakládají s odpadem, v jakých obalech kupují potraviny, jestli třídí odpad apod.

Toto téma je velmi rozsáhlé, že by tento text a případná statistika mohly být součástí dlouhodobějšího projektu.

6. Závěr

V dnešní moderní, uspěchané době, v době počítačů a internetu bývá čtení často opomíjeno a podceňováno, a to jak čtení v mateřském jazyce, tak i čtení v jazyce cizím. Přitom je čtení s porozuměním nejjednodušší ze čtyř základních řečových dovedností. Čtení je také důležité při osvojování si nových jazykových prostředků a při jejich procvičování. Čtení je také dovednost, která může být procvičována téměř kdykoliv, protože k ní není potřebný kontakt s rodilými mluvčími, jako třeba při mluvení. Díky čtení je možné uchovat si určitou úroveň jazyka, i když ho jinak nepoužíváme. Je tedy škoda, že čtení s porozuměním není věnováno tolik pozornosti, jež by si zasloužilo.

Téměř ve všech případech mého výzkumu bylo odtrženo od reality, ať už tématem nebo zpracováním během hodiny. Učitelé si totiž většinou pletou intonační, fonetická a překladová cvičení s procvičováním čtení s porozuměním. Všechny tyto faktory negativně ovlivňují motivaci žáků ke čtení v německém jazyce.

Dalším problémem je ustupující zájem o výuku německého jazyka. Tento trend se dá pozorovat téměř v celé České republice s výjimkou oblastí, které hraničí se Spolkovou republikou Německo nebo s Rakouskem. Němčina je většinou nahrazována angličtinou, která je jazykem internetu, počítačů, populární hudby apod. a je mnohem žádanější a atraktivnější. Na mnohých školách ubývá skupin, ve kterých se vyučuje německý jazyk. Na některých školách se neotvírají nové ročníky s výukou němčiny a na některých se dokonce němčina přestala vyučovat, protože o ní nemají zájem jak rodiče, tak i žáci. Je proto nutné zatraktivnit pro žáky výuku německého jazyka, aby viděli smysl toho, proč se německy učí, a aby pro ně bylo vyučování zábavou a ne nutným zlem. V první řadě je nutné, aby žáky učil kvalitní pedagog a aby pracovali podle kvalitních materiálů.

Při svém výzkumu jsem poznala, že kvalitním pedagogem se člověk spíš rodí, než stává. Mnozí učitelé, kteří vystudovali vysokou školu s aprobací pro německý jazyk, dokázali svou práci odbýt a výkony žáků tomu také odpovídali. Na druhé straně jsem se setkala s neaprobovanými učiteli, kteří byli pro svou práci nadšeni a dokázali tímto motivovat žáky k zájmu o svůj předmět.

Dalším problémem, který jsem zmínila, jsou materiály, podle kterých žáci na základních školách pracují. Většinou se jedná o zastaralé učebnice, jejichž texty nejsou přiměřené zájmům žáků jak formou, tak i tématicky. Jsou ve většině případů spíš motivací negativní. V polovině případů nebyli učitelé spokojeni s texty v učebnici a někteří je hodnotili jako průměrné, a přesto podle těchto učebnic dále učí. Někteří pedagogové sice využívají i jiných materiálů pro procvičování čtení, ale je to pro ně velká práce navíc, pokud si každý text musí vyhledat z jiných zdrojů. O nových učebnicích uvažují jen na několika školách, a to hlavně z důvodu upadajícího zájmu o německý jazyk a z důvodu nedostatku finančních prostředků na nákup nových učebnic. Dle mého názoru by finance neměly být rozhodujícím faktorem, který ovlivňuje výběr učebních materiálů, a školy by se měly snažit, nalézt řešení, jak poskytnout co nejlepší podmínky pro výuku německého jazyka. Byla by totiž škoda, kdyby výuka německého jazyka na našich školách vymizela stejně, jak tomu bylo s ruským jazykem po revoluci v roce 1989.

7. Zusammenfassung

Diese Diplomarbeit beschäftigt sich mit dem Thema Leseverstehen und Interpretation eines deutschsprachigen Textes von den Schülern der achten und neunten Klassen der Grundschule.

Das Leseverstehen gehört zusammen mit dem Hörverstehen, Sprechen und Schreiben zu den Grundsprechfertigkeiten, die man lernen muss, um eine Sprache wirklich zu beherrschen. In unserer Zeit, die von der Technik gelenkt wird, wird das Lesen oft vernachlässigt. Kinder und Jugendliche greifen immer weniger zu einem Buch. Sie lesen kaum in der Muttersprache und sind noch weniger motiviert in einer Fremdsprache zu lesen. Dieses beeinflusst im negativen Sinne ihre Entwicklung von dem Wortschatz und Ausdrucksfähigkeiten. In den Schulen wird oft das Lesen als eine Aussprache- und Übersetzungsübung gesehen. Das Lesen ist nicht mit der Realität verbunden, weil die Schüler Texte lesen, in denen sie keine neuen Informationen finden und die sie nie in ihrer Muttersprache lesen würden.

Das Ziel dieser Diplomarbeit ist festzustellen, wie die Jugendlichen einen deutschsprachigen Text lesen und interpretieren können und welche Faktoren deren Erfolg bzw. Misserfolg beeinflussen.

Die Diplomarbeit wird in vier Hauptteile gegliedert und zwar:

1. Theorie des Leseverstehens
2. Methodik der Forschung
3. Forschung und ihre Ergebnisse
4. Vorschlag einer Lösung der bestehenden Situation.

Im ersten Teil wird die theoretische Grundlage des Leseverstehens in deutscher Sprache gelegt. Es werden die Termini

erklärt, die mit der Problematik zusammenhängen und die in den weiteren Kapiteln benutzt werden. Der Prozess des Lesens und die Lesestrategien, die dem Leseverstehen eines fremdsprachigen Textes helfen, werden beschrieben.

Der zweite Teil beschäftigt sich mit der Methodik der Forschung. Als Erstes wird das Ziel der Forschung gelegt. Weiter werden die Methoden und die Kriterien beschrieben, nach denen die Fragebögen, Texte und Tests für Leseverstehen erstellt werden.

Als nächstes wird der Prozess der Wahl der Texte für den Leseverstehenstest erläutert. Diese Wahl wurde von mehreren Kriterien beeinflusst. Das Hauptkriterium ist der Schwierigkeitsgrad der Texte. Entscheidend für dieses Kriterium sind zwei Dokumente und zwar der Gemeinsame europäische Referenzrahmen für Fremdsprachen und die Lehrpläne des Ministeriums für Schulwesen. Die weiteren Kriterien für die Auswahl des Textes sind das Alter und die Interessen der Schüler, weil auch in diesen Rücksichten sollte der Text angemessen sein.

Im dritten Teil ist die Forschung beschrieben, die in den achten und neunten Klassen der Grundschule durchgeführt wurde. Für diese Forschung wurden zehn Schulen aus Städten von unterschiedlicher Größe aus der Tschechischen Republik ausgewählt. Der Ablauf und die Ergebnisse der Forschung in den Klassen werden einzeln in den Unterkapiteln beschrieben. Am Ende dieses Teils werden die Ergebnisse in einer Zusammenfassung präsentiert und ausgewertet. Die Ergebnisse werden aus verschiedenen Blickwinkeln beobachtet.

Das letzte Kapitel widmet sich der bestehenden Situation in den Schulen und es wird versucht eine Lösung zu finden, wie man das Lehren von Leseverstehen in einer fremden Sprache attraktiver für die Schüler machen könnte.

Am Anfang werden einige Lehrwerke analysiert, die üblich an den Grundschulen benutzt werden. Es handelt sich um drei Bücherreihen und zwar: Heute haben wir Deutsch, Wer? Wie? Was? und Němčina pro ZŠ. Die Analyse wird an das Leseverstehen gerichtet. Ich habe hauptsächlich die Themen der Texte und die Verarbeitung der Übungen beobachtet, die mit dem Leseverstehen zusammenhängen. Die Texte und Übungen sind vorwiegend nicht besonders gut gestaltet und auch thematisch für die Schüler uninteressant und unangemessen. So werden auch andere Alternativen der Lehrbücher vorgelegt, die moderner sind als die vorigen. Es handelt sich um die folgenden Bücherreihen: Spaß mit Max, Ping Pong Neu.

Weiter werden in diesem Kapitel andere Quellen erwähnt, wo man verschiedene Lesetexte finden kann, die in dem Unterricht benutzt werden können. Es ist z.B. das Internet, wo man eine Reihe von bearbeiteten und auch authentischen Lesetexten für den Unterricht finden kann, oder die Zeitschrift *HURRA!*, die speziell für die Schüler, die mit Deutsch als Fremdsprache anfangen, gestaltet wird. Am Ende dieses Kapitels sind einige Beispiele der didaktisierten Texte zu finden, die als Vorschläge für die Unterrichtsstunden dienen können.

Bei der Behandlung von diesem Thema wurden Materialien aus verschiedenen Quellen benutzt. Ausschlaggebend sind die Bücher und Zeitschriftenartikel, die sich mit der didaktischen Problematik beschäftigen, weiter sind es Lehrbücher für Deutsch und Internetseiten, die sich auf Unterrichten von Deutsch als Fremdsprache orientieren.

8. Seznam použitých pramenů a literatury

a) Použitá literatura

- Dahlhaus, B.: Fertigkeit Hören. Berlin, Langenscheidt, 1994.
- Dvořáková, M.: Pedagogicko psychologická diagnostika I. České Budějovice, Jihočeská univerzita, 1995.
- Ehlers, S.: Lesen als Verstehen. Berlin, Langenscheidt, 1999.
- Hendrich, J. a kol.: Didaktika cizích jazyků. Praha, SPN, 1988.
- Kopp, G., Frölich, K.: Pingpong Neu 2. Ismaning, Max Hueber Verlag, 2005.
- Kopp, G., Frölich, K.: Pingpong Neu 2-Arbeitsbuch. Ismaning, Max Hueber Verlag, 2005.
- Kordová-Fleischmannová, V.: Deutsch mit Spaß. Praha, Nakladatelství Dr. Josef Raabe s.r.o., 2004.
- Kouřimská, M., Jelínek, S. a kol.: Heute haben wir Deutsch 3. Praha, Agentura JIRCO, 1997.
- Lenčová, I., Švecová L., Pleschinger, P.: Spaß mit Max 2. Plzeň, Fraus, 2003.
- Maroušková, M. a kol.: Němčina pro 8.ročník ZŠ. Praha, Fortuna, 2001.
- Maroušková, M. a kol.: Němčina pro 8.ročník ZŠ-pracovní sešit. Praha, Fortuna, 2001.
- Vieth, T. a kol.: Wer? Wie? Was? 3. Praha, KVARTA, 1993.
- Vieth, T. a kol.: Wer? Wie? Was? 3-Arbeitsbuch. Praha, KVARTA, 1993.

b) Časopisy

- Purm, R.: Čtení v cizím jazyce. Cizí jazyky, 1993-94, roč. 37, č.5-6/93-94.
- Hurra!. 2002-03, roč. 11, č.1-10.

c)Internet

[http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/t/F3003CB19C/\\$File/13010402.xls](http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/t/F3003CB19C/$File/13010402.xls)

<http://www.edition-deutsch.de/buecher/sogehts-uebung.php3>

<http://www.flp.sk/new/indexhurra.htm>

<http://www.hueber.de/pingpong/index.asp>

<http://www.mesto-rakovnik.cz/>

http://www.msmt.cz/_DOMEK/default.asp?ARI=101945&CAI=2968

http://www.msmt.cz/_DOMEK/default.asp?ARI=102282&CAI=2701

<http://www.mukolin.cz/>

Seznam příloh

- I Text na testování čtení: Ferien zwischen Bergen und Meer
- II Text na testování čtení: Irland
- III Zadání úkolů na čtení s porozuměním
- IV Dotazník pro učitele
- V Dotazník pro žáky
- VI Pracovní list a texty: Anzeigen
- VII Pracovní list a text: Weg mit den Blechdosen

Tipp

Schau dir zuerst die Bilder an und die Wörter, die hervorgehoben sind. Das hilft dir, den Text zu verstehen.

Sagone Korsika

Fahrtroute: Busfahrt ab München nach Italien, Überfahrt mit der Fähre nach Korsika, Weiterfahrt mit dem Bus zum Zeltplatz

Alter: 15–18 Jahre

Termin: 26.8.–14.9.

Kosten: 549,– €

Leistungen: Busfahrt und Fähre, Unterkunft in Zelten, Vollverpflegung zur Selbstzubereitung durch die Gruppe, Betreuung und Freizeitangebote, ein Teil der Programmkosten, Haftpflicht- und Unfallversicherung

Ferien zwischen Bergen und Meer

Auch in diesem Sommer sind wir wieder in Korsika! Eine herrliche Insel: dort gibt es wilde Felsen und einsame Buchten, weite Sandstrände, große Wälder

und abenteuerliche Gebirge mit Blick aufs Meer. Auf Korsika kann man wirklich viel unternehmen: baden, tauchen, bergwandern ...

Unser Zeltlager hat ein Haus mit Toiletten und Duschen, ein Küchenzelt mit Essplatz, einen Volleyballplatz und große Schlafzelte. Der Sandstrand liegt etwa fünf Minuten entfernt.

Mit zwei Kleinbussen kann unsere Gruppe Ausflugsfahrten ins Landesinnere oder entlang der Westküste machen. Im Camp gibt es Fahrräder, Surfbretter und eine Tischtennisplatte. In der Nähe kann man auch reiten oder Tennis spielen.

Beim Kochen helfen alle dem Koch und den Betreuern; gemeinsam macht's viel Spaß! Jeder Teilnehmer braucht einen Schlafsack und eine Isomatte oder eine Luftmatratze, eine Tasse, einen Essteller, Besteck und ein Geschirrtuch.

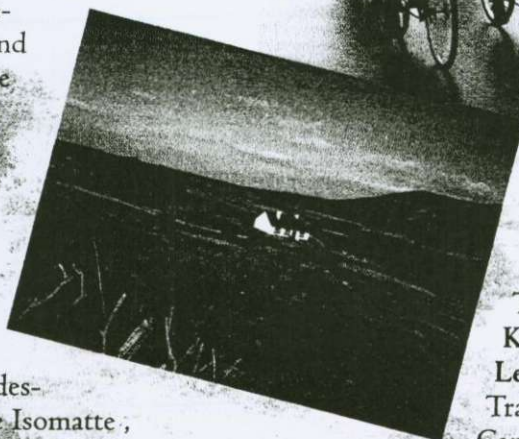
Irland

Mit dem Rad eine Insel entdecken

Diese Reise interessiert bestimmt abenteuerlustige und sportliche Jugendliche. Die Teilnehmer (natürlich mit erwachsenen Begleitern) bereisen einen Teil Irlands mit dem Rad.

Die Gruppe übernachtet auf Campingplätzen (in Zweimannzelten) oder in Jugendherbergen.

Jeder Teilnehmer braucht deshalb einen Schlafsack, eine Isomatte, Essgeschirr usw. (Eine genaue Liste bekommt ihr bei der Anmeldung.)

Fahrt: Transfer München – Dublin – München mit Flug oder Bus/Fähre

Alter: 13-18 Jahre

Termin: 17. 8. – 4. 9.

Kosten: 790 Euro

Leistungen:

Transfer, Radtransfer, Campingplätze und Vollpension in Irland, Betreuung durch erfahrene

Mitarbeiter, ein Teil der Programmkosten, Unfallversicherung

Mindestteilnehmerzahl: 6 Personen

PŘÍLOHA III/a

1. Welche Informationen stehen in den Texten? Fülle die folgenden Tabellen aus.

Ferien zwischen Bergen und Meer

Wohin?	
Fahrt mit...	
Was gibt es zu sehen?	
Was braucht man?	
Kosten	
Übernachtung (Wie? /Wo?)	

Irland

Wohin?	
Fahrt mit...	
Was gibt es zu sehen?	
Was braucht man?	
Kosten	
Übernachtung (Wie? /Wo?)	

PŘÍLOHA III/b

2. Richtig oder falsch? Sind die folgenden Sätze richtig oder falsch? Schreib „R“ oder „F“ neben die Sätze

Nach Korsika fährt man in Juli.		
Auf Korsika kann man auch Touristik treiben.		
Die Jugendlichen fliegen mit einem Flugzeug von München nach Italien und nach Korsika.		
Der Strand liegt sehr nah.		
Im Camp gibt es einen Tennisplatz.		
Die Reise nach Irland ist für Jugendliche, die Sport gern haben.		
Die Jugendlichen schlafen in Hotels.		
Die Reise kostet weniger als ein Tausend Euro.		
Die Jugendlichen müssen selbst kochen.		
Die Jugendlichen müssen für die Unfallversicherung extra bezahlen.		

3. Welche Reise möchtest du selbst unternehmen? Gib Gründe an, warum du dich für diese Reise entschieden hast.

PŘÍLOHA IV/a

Dotazník k DP - č.1

Věk :

Město:

Vystudovaná škola (aprobace):

Jak dlouho učíte?

Podle jaké učebnice učíte?

1. Zajímáte se o novinky v metodice cizích jazyků (časopisy, knihy, nové učebnice)?

Pokud ano, o které?

2. Jak nejčastěji probíhá vaše hodina? (přiřaďte čísla k následujícím možnostem, přičemž 1 znamená nejčastěji a 4 nejméně často)

	frontálně		samostatná práce		práce ve dvojicích		práce ve skupinách
--	-----------	--	---------------------	--	-----------------------	--	-----------------------

3. Jaké texty používáte na procvičování čtení?

4. Jaké aktivity se čtením spojujete? (před vlastním čtením, po něm, během čtení)

PŘÍLOHA IV/b

5. Mají Vaši žáci ke čteným textům výhrady?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

Pokud ano, jaké?

6. Následující tvrzení obodujte stupnicí 1-5, přičemž 1 je souhlasím a 5 nesouhlasím.

- Texty jsou čteny nahlas _____
- Čtené texty jsou přeloženy. _____
- Ke kontrole porozumění textu používám různá cvičení (otázky, doplňování apod.) _____
- Jsem spokojen/a s texty v učebnici, kterou používám. _____
- Procvičuji pravidelně čtecí strategie (např. odhadování významu slov z kontextu, slootovorbu apod.) _____

PŘÍLOHA V

Dotazník k DP - č.2

Věk:

Město:

Čteš rád/a? ano / ne

Jaký je tvůj oblíbený žánr, autor, či kniha?

Líbí se ti články, které čtete v učebnici? ano / ne

Napiš, proč se ti líbí nebo nelíbí.

Líbily se ti texty, které jsme dnes četli? ano / ne

Napiš, proč se ti líbily nebo nelíbily.

Pokoušel/a jsi se někdy číst německy i mimo školu? ano/ ne

Pokud ano, tak co?

Když čteš německy, překládáš si vždy celý text slovo od slova?

ano / ne

Dokážeš porozumět textu, i když neznáš všechna slova v něm

obsažená? ano /ne

PŘÍLOHA VI/a

Arbeitsblatt – Anzeigen

Ordne den Situationen die passenden Anzeigen zu. Du darfst jede Anzeige *nur einmal* verwenden. Für zwei Situationen gibt es keine Anzeige. In diesem Fall notiere (0).

1	Deine Schwester möchte ein Klassentreffen für ihre früheren Mitarbeiter organisieren (Abitur 1987) und sucht passende Tanzmusik.	
2	Du bist Mitglied in einer Band und möchtest noch besser Trompete spielen lernen.	
3	Dein Cousin ist zu Besuch gekommen. Er möchte am liebsten die ganze Nacht ausgehen.	
4	Deine Großeltern feiern bald Goldene Hochzeit. Deine Eltern suchen für die Feier stimmungsvolle Unterhaltungsmusik von früher.	
5	Am Wochenende willst du mit einigen Freunden das Ende des Schuljahres feiern. Du suchst ein Lokal, in dem man billig essen kann.	
6	Deine Eltern möchten ein großes Sommerfest im Garten feiern. Dafür suchen sie Sitzgelegenheiten, Teller und Gläser.	

Lösung: 1-D, 2-0, 3-G, 4-A, 5-0, 6-C

PŘÍLOHA VI/b

A Musik-Express, das Trio für Ihr Fest
Oldies, klassische Tanzmusik
Tel. 07121-33 59 97

B Ristorante • Pizzeria
Da Franco
Degerlocher Str. 53
70467 Feuerbach
Tel. 50 75 477
13. August
Italienisches Fest "Ferragosto"
Mit Live-Musik und italienischen
Spezialitäten
Eintritt frei

C Das Gelbe vom Ei! • Leih!
Geschirr • Möbel • Zelte •
Sonnenschirme
Tel. 0711/705 63 40
Fax 778 45 46
Stuttgart Bösnau
Alles klar!
Veranstaltungsservice

**D SUCHEN SIE FÜR IHRE FESTE
DIE PASSENDE MUSIK?**
Erfahrener Discjockey mit
eigener Musikanlage
spielt Ihre Wunschtitel (Rock'n
Roll, Beat, Soul, Pop, Rock,
Country, Disco, Rap, Dancefloor)
aus den 50er, 60er, 70er, 80er
und 90er Jahren
Tel. 07129/
734883

E Kompaktkurse
für Klavier-, Keyboard-,
(E-) Gitarrenunterricht
im Reutlinger Lernstüble
Tel. 07121/32 12 33

**F Freitag
Hip Hop
Mixed Music**
Samstag
Rock nach Wunsch
Diskothek
DAYTONA
Pfullingen
07129/91122

G SILBER BAR
Cabaret + Filmbar
— Tanzshows
— Filme
Neugierig?
Einfach mal reinschauen!
Öffnungszeiten:
Montag – Samstag
von 21 bis 5 Uhr
Tel. 07121/20 45 97

F TROMPETER / DJ !!
für 16-Mann-Kapelle gesucht.
Auch Aushilfen für die Instrumente
**KEYBOARD, SAX/KLARINETTE,
POSAUNE**
Tel.+Fax 0711/ 45 92 359

PŘÍLOHA VII/a

Arbeitsblatt – Weg mit den Blechdosen

Wie steht es im Text? Lese den Text und beantworte die folgenden Fragen.

1. Was alles kann man in den Blechdosen kaufen?

2. Werden die Blechdosen wieder verwendet? _____

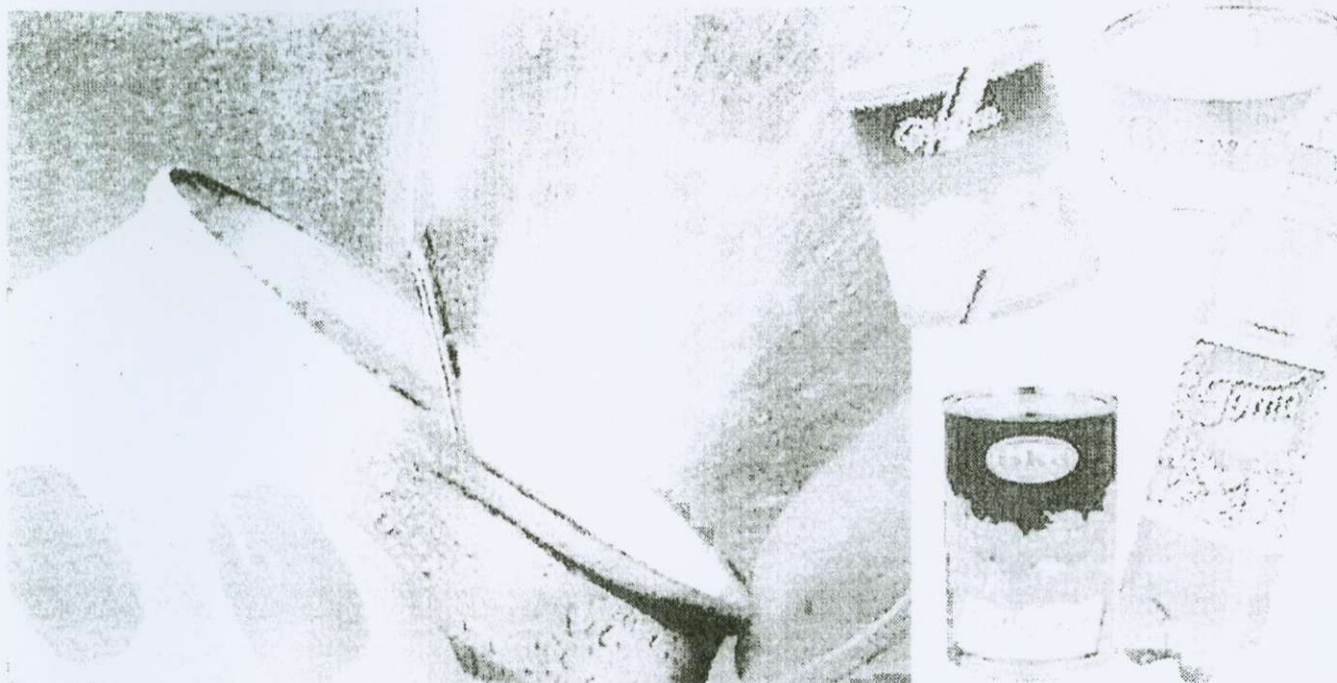
3. Werden andere Stoffe wieder verwendet? _____

Wen ja, welche? _____

4. Wo bekommt man frisches Obst und Gemüse?

5. Warum soll man frisches Obst und Gemüse kaufen?

Lösung: 1. Cola, Fanta, Bier (Getränke), Obst, Ketchup, Hundefutter, Katzenfutter, Gemüse; 2. nein; 3. ja - Glas, Papier; 4. in den Markthallen, in Obst- und Gemüsegeschäften, in den Lebensmittelgeschäften; 5. Es ist gesünder und schmeckt besser und es ist nicht in Blechdosen, so bleibt nur Biomüll übrig.

WEG MIT DEN BLECHDOSEN!

Du kennst die Blechdosen sicher gut. Die Cola-, Fanta- oder Bierdosen findet man in jedem Lebensmittelgeschäft. Sie sind praktisch. Wir müssen nur den Verschluss¹ aufreißen², trinken und WEGWERFEN. Was anderes sollen wir mit den Dosen schon machen?

Es gibt Obst in Dosen, Ketchup in Dosen, Getränke in Dosen, Hundefutter und Katzenfutter in Dosen, Gemüse in Dosen.

Hinterher bleibt ein großer Dosenberg übrig. Es gibt leider noch keine Möglichkeit, Dosen wieder zu verwerten³, so wie Glas oder Papier.

Was können und sollen wir also machen?

Es ist einfach: KEINE DOSEN KAUFEN!

Cola, Fanta und Saft gibt es auch in Pfandflaschen. Leere Gläser können wir in die Altglascontainer werfen. Es gibt Container für weißes und farbiges Glas.

Obst und Gemüse können wir das ganze Jahr hindurch in den Markthalen, in Obst-

und Gemüsegeschäften oder Lebensmittelgeschäften kaufen. Frisches Obst und Gemüse sind auch viel gesünder und schmecken besser.

Was machst du mit dem Altpapier?

Wird in deiner Schule das Altpapier gesammelt?
Werden in deiner Schule alte Batterien gesammelt?
Was gehört alles zum Biomüll?

1 – vrchnák, uzáver, uzávěr, 2 – prudko otvoríť, prudce otevřít, 3 – recyklovat', zužitkovat',

